

Economisch-Statistische Berichten

De Rijksdienst voor het Nationale Plan

★

Mr F. J. Brevet

Stichtingen

★

Mr F. H. Gerritzen

Amerika en het GATT

★

Drs J. C. Gerritsen

Spanningen in de wereldrubbermarkt

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

39e JAARGANG

No 1935

WOENSDAG 7 JULI 1954

PENSIOEN- EN - SPAARFONDSENWET

N.V. Pensioenverzekerings-Maatschappij

„METALLICUS”

Mathenesserlaan 285 - Telefoon 31503

Rotterdam-C

Opgericht 1919

Sluit en verzorgt de Collectieve pensioenverzekeringen
voor elke onderneming

R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIEMAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Financiering
van de In- en Uitvoer

KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPIJSTRAAT 172

AMSTERDAM

Verhuur van brandkasten en
kluisen voor grote administraties

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

H. BRONS Jr

MAKELAAR IN ASSURANTIËN

TELEFOON 11 19 80
(3 LIJNEN)

EENDRACHTSWEG 11
ROTTERDAM

wettelijke ouderdomsvoorziening

Het Bureau voor
Collectieve Contracten
van de

EERSTE NEDERLANDSCHE
geeft gaarne advies inzake reeds NU
te nemen maatregelen

Eerste Nederlandsche Verzekering-Maatschappij
op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage.

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit.
Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin;
J. E. Mertens de Wilmars; J. van Tichelen; R. Vandeputte; A. Vlerick.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut
Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Dr J. Geluck, Zwijnaardse
Steenweg 357, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 120, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor
Westzeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Langè Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van
redenen te weigeren.

De Rijksdienst voor het Nationale Plan

De Rijksdienst voor het Nationale Plan werd, als uitvloeisel van voóroorlogse gedachten en voorstellen (laatstelijk dat van de Staatscommissie Frederiks tot herziening van de Woningwet), ingesteld in 1941. Daarmede werd ook op rijksniveau een speciale voorziening ten behoeve van de ruimtelijke ordening geschapen, nadat dit reeds eer was geschied op gemeentelijk terrein door de uitbreidingsplannen (geïntroduceerd in 1901 en gesanctionneerd in 1921) en in het provinciale kader door de streekplannen (1931). In September 1950 werd de bezettingsregeling vervangen door een wet houdende voorlopige regeling inzake het Nationale Plan en Streekplannen.

De taak van de Rijksdienst voor het Nationale Plan is toezichhoudend, coördinerend en scheppend. Toezichhoudend en coördinerend met betrekking tot het gemeentelijke en provinciale planologische werk — het onderzoekwerk inbegrepen —, coördinerend wat betreft hetgeen Ministeries en andere rijksorganen doen ten aanzien van de bestemming en het gebruik van de bodem en scheppend met betrekking tot planologische ontwikkelingen op rijksniveau.

De Rijksdienst voor het Nationale Plan bestaat uit een Vaste Commissie, eventuele andere commissies én een Bureau. De adviezen aan de Regering omtrent het goedkeuren van streekplannen en omtrent de coördinatie op rijksniveau worden door het Bureau voorbereid en door de Vaste Commissie uitgebracht. In deze Commissie, het centrale coördinerende orgaan op rijksniveau, zijn de bij het planologisch werk betrokken Ministeries en vakdiensten vertegenwoordigd.

Het provinciale planologische werk, waarmee de Rijksdienst voor het Nationale Plan regelmatig contact heeft, wordt verricht door de elf Provinciale Planologische Diensten en hun Commissies, die alle rechtstreeks onder het Provinciaal Bestuur ressorteren. Het ontwerpen en vaststellen van streekplannen is feitelijk pas na de oorlog goed op gang gekomen. Er zijn thans een 8-tal streekplannen vastgesteld waarvan inmiddels 5 de koninklijke goedkeuring verkregen. Ongeveer 50 streekplannen verkeren in min of meer gevorderde staat van voorbereiding.

Als onderdeel van het rijksplanologische werk heeft de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, in samenwerking met de provinciale besturen van Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht en met de 3 grote steden, in het kader van de Rijksdienst voor het Nationale Plan een commissie ingesteld voor het Westen des lands. De opdracht daarvan is een samenvattend onderzoek naar de problemen, die de bestaande en in de toekomst te verwachten ontwikkeling in het Westen des lands uit het

oogpunt van nationale ruimtelijke ordening opleveren en het voorstellen van maatregelen, die op grond daarvan zouden dienen te worden bevorderd. Deze commissie heeft twee interim-rapporten uitgebracht, t.w. omtrent de ontwikkeling aan de IJmond en omtrent de agglomeratie 's-Gravenhage.

De gevolgen van de stormramp van 1 Februari 1953 gaven de Minister aanleiding in samenwerking met de provinciale besturen van Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant een Planologische Werkcommissie voor het Rampgebied („Plancommissie Zuidwest”) in te stellen, met de taak de planologische consequenties van eventuele afsluiting der zeegaten te bestuderen. Een eerste rapport van deze Commissie zal eerdaags verschijnen.

Een belangrijk deel van de taak bij de Rijksdienst voor het Nationale Plan bestaat uit sociaal-economisch onderzoekwerk, waarbij uiteraard met vele andere instanties wordt samengewerkt. Met name aan het vraagstuk van de bevolkingsspreiding zijn en worden fundamentele studies gewijd.

Object van het planologisch werk is de bestemming van de bodem. In ons land bestaan in dit opzicht sterke spanningen als gevolg van de beperkte grondoppervlakte en de dichte en nog steeds snel toenemende bevolking. Vandaar, dat het vraagstuk van de overgang van grond naar niet-agrarische bestemmingen onlangs in een aparte studie onder het oog is gezien. Binnenkort zal een rapport hierover, vrucht van samenwerking met de Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting en het Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, het licht zien, voorlopig nog als ontwerp ter discussie.

Voorts zijn studies en onderzoekingen gewijd aan onderwerpen, die op zeer verschillende terreinen liggen, waarmede de ruimtelijke ordening bemoeienis heeft.

Genoemd mogen worden het gebruik van terreinen voor militaire doeleinden, de natuurbescherming, het recreatieprobleem, de vakantiebesteding, de vakantie-accommodatie; binnenkort zal een publicatie verschijnen getiteld: „studies over recreatiegebieden”. Over de vakantie-recreatie te water is een uitvoerige studie in voorbereiding.

Gezien de toenemende betekenis der internationale verbanden is het begrijpelijk dat de Rijksdienst voor het Nationale Plan ook over de grens contacten tracht te leggen. Er is in 1952 in het kader van de Benelux-samenwerking een Commissie in het leven geroepen, die enkele studies gereed heeft, onder andere met betrekking tot de Belgisch-Nederlandse grensgebieden.

's-Gravenhage.

Mr C. Th. E. GRAAF VAN
LYNDEN VAN SANDENBURG.

INHOUD

	Blz.		Blz.
De Rijksdienst voor het Nationale Plan, door <i>Mr C. Th. E. Graaf van Lynden van Sandenburg</i>	527	Bedrijfseconomische notities:	
Stichtingen, door <i>Mr F. J. Brevet</i>	529	Het beleid van Philips t.a.v. de voorlichting van aandeelhouders, door <i>Drs R. Burgert</i>	538
Amerika en het GATT, door <i>Mr F. H. Gerritsen</i>	530	Aantekening:	
Spanningen in de wereldrubbermarkt, door <i>Drs</i> <i>J. C. Gerritsen</i>	534	Economische problemen in Zuid-Europa	539
		Internationale notities:	
		De Commonwealth Development Finance Company, door <i>M. Götz</i>	541
		Geld- en kapitaalmarkt, door <i>Drs J. C. Brezet</i>	541

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Mr F. J. BRÉVET, Stichtingen.

Onlangs is een wetsontwerp inzake stichtingen ingediend. Er is blijkbaar urgentie. Er heerst volgens de M.v.T. ten aanzien van stichtingen rechtsonzekerheid. Het wordt als een bezwaar gevoeld, dat een instituut, hetwelk in het rechtsverkeer een steeds belangrijker plaats is gaan innemen, aan geen enkele regel, zelfs niet van aanvullend recht, is onderworpen. De M.v.T. komt tot drie vereisten voor het bestaan van een stichting, t.w. de afzondering van een vermogen, de aanwijzing van een doel en de aanwijzing van een organisatie. Het doel moet zijn een ideëel doel. Het terrein van de jurist wordt beperkt. De 'weelde om zich met kennis van het recht scheppend te bewegen wordt door een wet aan banden gelegd. Studie in het recht wordt studie van de wet; het formulierenboek zal opgeld doen. De wetgever stelt zichzelf veilig: de wet zondert dadelijk uit de stichtingen, die uitsluitend of mede zijn of worden opgericht door de Staat, een provincie, een gemeente of een lichaam als bedoeld in de wet Gemeenschappelijke Regelingen. Op de kerkenootschappen, de instellingen van weldadigheid bedoeld in de Armenwet en de fondsen van de Pensioen- en Spaarfondsenwet zal de wet evenmin van toepassing zijn. Na deze uitzonderingen van Staat en kerk blijft de burger over en hij wordt in de tang genomen. De wetgever doet het voorkomen, alsof het gaat om beperking van wanbeheer. Bij de Staat en zijn ambtenaren en bij de kerk en haar ambtsdragers schijnt dit gevaar voor wanbeheer niet voor te komen. Het is de vraag, of de vrijheidsbeperking, die de wet oplegt aan jurist en econoom, opweegt tegen de vrijheidsbeperking die streeft naar het voorkomen van wanbeheer. Schrijver kan zich over het ingediende ontwerp van wet, zoals het er nu uitziet, niet erg verheugen.

Mr F. H. GERRITZEN, Amerika en het GATT.

In dit artikel schetst schrijver allereerst de achtergrond, waartegen de boodschap van President Eisenhower aan het Congres over de te voeren handelspolitiek met de uit het Randall-rapport overgenomen aanbevelingen over het GATT moet worden gezien. Vervolgens geeft schrijver in grote trekken aan, waarop deze aanbevelingen neerkomen. Ten slotte wordt de invloed nagegaan, die de presidentiële boodschap op de a.s. herziening van het GATT heeft. Drieërlei vraagstukken vragen daarbij de aandacht: 1. de herziening van de „trade-rules”, 2. de herziening van de organisatorische bepalingen en 3. de verdere verlaging van de invoerrechten. Concluderend stelt schrijver, dat de huidige situatie van het GATT allerminst overzichtelijk is. De komende maanden, wanneer de GATT-leden bijeen komen, zullen uitsluitel moeten geven. Principiële beslissingen zullen vermoedelijk niet kunnen worden genomen, maar schrijver vertrouwt, dat de regeringen kunnen voorkomen dat het GATT zodanig wordt uitgehold, dat het zijn reële waarde als enige wereldomvattende organisatie op het gebied van de internationale handelspolitiek verliest

Drs J. C. GERRITSEN, Spanningen in de wereldrubbermarkt.

De Amerikaanse opslag van rubber betreft vrijwel uitsluitend natuurrubber. Zulks ondanks het feit, dat de Verenigde Staten een gebrek aan natuurrubber zou

kunnen opheffen door een grotere binnenlandse productie van synthetische rubber. Een beschouwing der Amerikaanse bevoorrading plaatst ons terstond midden in de problematiek, die hierin ligt opgesloten. Een viertal aspecten treedt hier naar voren. 1. Rubber is een strategische grondstof: ca 80 pCt van alle rubber is onvervangbaar. Voor de productie van natuurrubber is men vrijwel geheel aangewezen op Zuid-Oost-Azië, en de lange aanvoerwegen zijn, voor zover rekening moet worden gehouden met oorlogskansen, een bron van voortdurende zorg voor Noord-Amerika en West-Europa. Ook de leveranties van synthetische rubber zijn door de concentratie der Amerikaanse bedrijven niet onder alle omstandigheden verzekerd. 2. Synthetische rubber is een machtige concurrent van natuurrubber. Van nature zijn de omstandigheden gegeven, die de aanpassing der productie aan de vraag bij natuurrubber aanzienlijk moeilijker maken dan bij synthetische rubber. 3. De concurrentie tussen natuur- en synthetische rubber is onvolledig. De toepassingsgebieden van deze rubbersoorten vallen niet geheel samen, maar overlappen elkaar gedeeltelijk. Voorts doen zich verschillen voor in handelsclassificatie, de aard der productiekosten en de prijsvorming. 4. In Amerika, maar ook daarbuiten, is een zeer aanzienlijke voorraad gevormd met geheel andere oogmerken dan waarmee handel en industrie voorraden aanleggen. Zowel de vorming als het aanhouden dezer voorraden hebben veel onrust veroorzaakt. Men moet, aldus schrijver, wel heel optimistisch zijn om te veronderstellen, dat eventuele liquidatie daarvan niet opnieuw tot beroering zou leiden.

— SOMMAIRE —

Mr F. J. BRÉVET, Fondations.

Un projet de loi sur les fondations a été déposé depuis peu aux Pays-Bas. L'auteur soumet ce projet à un examen critique et estime qu'il n'y a pas lieu de se réjouir de la manière dont il se présente actuellement.

Mr F. H. GERRITZEN, Les Etats-Unis et le GATT.

L'auteur décrit tout d'abord le cadre, dans lequel doit s'inscrire le message du Président Eisenhower au Congrès sur la politique commerciale à suivre, comprenant des recommandations au GATT empruntées au rapport Randall. L'auteur expose ensuite l'objet de ces recommandations. Il recherche enfin l'influence de ce message présidentiel sur la prochaine révision du GATT.

Drs J. C. GERRITSEN, Tension sur le marché mondial du caoutchouc.

Cet article développe 4 points: 1. le caoutchouc est une matière première stratégique; 2. le caoutchouc naturel a un concurrent redoutable: le caoutchouc synthétique; 3. cette concurrence est incomplète; 4. de très importantes réserves de caoutchouc ont été constituées, non seulement aux Etats-Unis, mais également à l'étranger.

Stichtingen

Het ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek, zoals dit werd opgesteld door Prof. Mr E. M. Meyers, vermeldt het woord Stichtingen. Boek II van dit ontwerp gaat over rechtspersonen. Van de vier titels waarin dit boek is verdeeld bevat titel I algemene bepalingen, titel II gaat over verenigingen, titel III over naamloze vennootschappen en titel IV over stichtingen. Wanneer men de bladzijde opslaat, die de voorgestelde bepalingen omtrent stichtingen zullen vermelden, wordt verwezen naar het Regerings-Ontwerp. Dat Regerings-Ontwerp is inmiddels verschenen en het is de bedoeling, dat de zogenoemde wettelijke regeling inzake stichtingen, afzonderlijk zal worden behandeld.

Redenen.

Er is blijkbaar urgentie. Er heerst, zo heet het in de Memorie van Toelichting, ten aanzien van stichtingen rechtsonzekerheid, die uit een oogpunt van algemeen belang niet aanvaardbaar is te achten. Het wordt als een bezwaar gevoeld, dat een instituut, hetwelk in het rechtsverkeer een steeds belangrijker plaats is gaan innemen, aan geen enkele regel, zelfs niet van aanvullend recht, is onderworpen. Onvolledigheid van de stichtingsakte geeft moeilijkheden. Wanneer het doel van een stichting is bereikt of vaststaat, dat het onbereikbaar is, biedt het positieve recht geen uitkomst. Er is niets bepaald omtrent controle op de gestie van het bestuur. Wanbeheer en verkwisting kunnen ongemerkt plaatsvinden; bestuurders kunnen zichzelf bevoordelen. Meermalen is er niemand die het recht heeft hiertegen op te treden. Verduistering is hier moeilijk te ontdekken, daar niet bekend is welke stichtingen bestaan en wie de bestuurders zijn. Het gewoonterecht en de jurisprudentie, waaraan het rechtsleven der stichting thans bijna geheel onderworpen is, doordat het geschreven recht slechts zeer incidenteel aan de stichting aandacht schenkt, blijken niet bij machte voor het instituut der stichting de geëigende rechtsregels te geven.

Het zijn overwegingen die reeds eerder in Kamerstukken zijn bekend gemaakt. De redenen bestaan nog steeds en de Minister van Justitie acht ze meer dan voldoende om de wettelijke regeling der stichting weder aan te vatten.

Vereisten.

De Memorie van Toelichting tast nu de historie en de literatuur af en komt tot drie vereisten voor het bestaan van een stichting, te weten: de afzondering van een vermogen, de aanwijzing van een doel en de aanwijzing van een organisatie. Het doel moet zijn een ideëel doel. Het is gebleken, dat met de afzondering van een vermogen een loopje werd genomen. Het afgezonderde vermogen was dikwijls in verhouding tot het doel zó gering, dat aan die afzondering bezwaarlijk nog reële betekenis kon worden gehecht. Ook blijkt, dat veelal de doeleinden op winst worden gericht en ook, dat het weleens meer ging om een samenwerking tussen de in de stichting samengebrachte personen, waarvoor het bezit van een vermogen niet zo zeer noodzakelijk is. De ontwerper, vraagt zich af, of hij de geschetste tweeledige ontwikkeling van het instituut moet aanvaarden dan wel afsnijden en kiest voor het afsnijden. Hij acht het ongewenst, dat iedereen, voor het doel dat hem invalt, een stichting in het leven kan roepen, zonder dat hijzelf daarvoor de nodige midde-

len beschikbaar stelt, waarschijnlijk in de hoop op het verkrijgen van subsidies. Voorts kiest hij vóór het ideële doel. Voor het commerciële wijst hij de weg naar naamloze vennootschappen en coöperatieve verenigingen. Ten slotte de stichtingen, die het tot stand brengen beogen van een samenwerking tussen verschillende personen, in het kort gezegd stichtingen die leden kennen, worden verwezen naar titel II van het Ontwerp Meyers, naar de vereniging.

De waarborg, dat de verschillende vormen van rechtspersoonlijkheid niet onder de verkeerde titel zullen terechtkomen, wordt gezocht in het vereiste van een notariële akte. De notaris zal zijn medewerking tot de oprichting van een stichting niet mogen verlenen, wanneer het uit de akte kenbaar is, dat het doel der stichting is winst te maken, dat de stichting leden kent of wanneer het bezit van een vermogen voor de bereiking van het doel van geen of ondergeschikt belang is.

Gewoonte als recht geboren sterft als wet.

Het terrein van de jurist wordt beperkt. De weelde om zich met kennis van het recht scheppend te bewegen als de mens in de Hof van Eden, wordt door een wet aan banden gelegd. De mogelijkheid om met eigen vernuft en met toepassing van de regelen van het recht een rechtspersoon te creëren, wordt gebreideld. Wil men een ideëel doel bereiken, dan mag men van de naamloze vennootschapsvorm geen gebruik maken. Wil men een zakelijk doel bereiken, de stichtingsvorm staat daarvoor niet meer open. Studie in het recht wordt studie van de wet. Het formulierenboek zal opgeld doen en het is geen wonder in een tijdgewricht waarin boekhouden belangrijker geacht wordt dan Romeins recht.

Wie boven de Wet? De Staat.

De wetgever begint zichzelf veilig te stellen. Het is bekend dat de Overheid ook gebruik maakt van de privaatrechtelijke vorm van de stichting. De grote voordelen van de beperking der aansprakelijkheid kunnen voor de Overheid aanlokkelijk zijn en de wet zondert derhalve maar dadelijk uit de stichtingen, die uitsluitend of mede zijn of worden opgericht door de Staat, een provincie, een gemeente of een lichaam als bedoeld in de wet Gemeenschappelijke Regelingen. Een zelfde standpunt wordt ingenomen voor stichtingen die ingevolge wettelijk voorschrift met een taak zijn belast, zoals de kwaliteitscontrole op de landbouwproducten bij uitvoer en een derde categorie die niet in algemene bewoordingen kan worden omschreven en waartoe de mogelijkheid moet openstaan uit een oogpunt van algemeen belang.

De kerk.

Er is nog een andere categorie op welke de wet niet van toepassing zal zijn. Het zijn de kerkgenootschappen, de instellingen van weldadigheid bedoeld in de Armenwet en de fondsen van de Pensioen- en Spaarfondsenwet. Bij de kerkgenootschappen sluiten zich aan de kerkelijke stichtingen, die, om als zodanig te kunnen worden aanmerkt, aan een tweetal voorwaarden moeten voldoen. Het doel moet een kerkelijk doel zijn en de bestuursvoering moet kerkelijk zijn. Op die kerkelijke stichtingen zijn terwille van het rechtsverkeer enkele formele wetsbepalingen van toepassing, enkele andere belangrijke voorschriften niet, zoals bijvoorbeeld het toezicht van het

Openbaar Ministerie en rechter op de bestuurders, de benoeming van de bestuurders door de rechter en de ontbinding. Hier gelden kerk- en gewoonterecht. Bisschoppen doen geen verantwoording tegenover mensen.

De burger.

Na deze uitzonderingen van Staat en Kerk blijft de burger over en hij wordt in de tang genomen. Hij gaat naar de notaris, die hem zal vertellen of hij 2½ pCt registratierecht zal betalen als registratie voor een naamloze vennootschap, of f 100,— zegelrecht voor het oprichten van een vereniging en zo hij inderdaad in de termen valt voor een stichting zal de notaris zorgen dat zijn stichting wordt ingeschreven in een register, een Openbaar Centraal Register. Zo'n register is niets nieuws zegt de Memorie van Toelichting. Wij kennen immers een Testamentenregister en een Handelsregister, die evenzeer de bescherming van het publiek ten doel hebben. Wij herinneren ons intussen nog het register van de commissaris voor Niet-Commerciële Stichtingen en Verenigingen. Dat register is inmiddels naar alle windstreken verstrooid. Het bestond alleen voor ideologische doeleinden. Een belangrijk register is ook het effectenregister, dat het herstel beoogt van het onrecht dat door de bezetter werd aangericht onder de bezitters van effecten.

Doel van het register.

Maar het register voor stichtingen, welk doel heeft dat? Gaat het hier alleen om het repressieve toezicht, met name op de werkzaamheid der bestuurders. Gaat het er alleen maar om de mogelijkheid, wanbeheer te ontdekken en tegen te gaan. Of is er nog meer bedoeld? Het wetsontwerp wordt ondertekend door de Minister van Justitie en draagt niet de mede-ondertekening van de Minister van Financiën, hoewel hier toch een belangrijke fiscale kant te voorschijn komt. Het register toch zal het niet alleen voor het Openbaar Ministerie dat naar wanbeheer speurt mogelijk maken zijn werk te verrichten, doch ook de rijksaccountants in de gelegenheid stellen een oogje in het zeil te houden. Wij denken aan belastingen uit de Successiewet, de Registratiewet, de Zegelwet, Vennootschapsbelasting, Vermogens- en Inkomstenbelasting en wat niet al. Nu de gulden weer hard wordt zou er weer buitenlands kapitaal kunnen worden aangetrokken, doch het Centrale Register ter bescherming van het publiek, maakt dat niet aantrekkelijk.

Manco.

Wij noemden daareven het effectenregister. Doel van dit register is mede om te komen tot bepaling van het manco. Effecten, waarvoor vijanden opkomen, vervallen als oorlogsbuit aan de Staat. Maar ook de stukken waarvoor niemand opkomt, vervallen aan de Staat. In ons Ontwerp op de stichtingen trekt de aandacht de belangrijke bepaling omtrent de mogelijkheid van ontbinding van stichtingen. De stichtingen kunnen worden ontbonden

door de Rechter, onder andere op verzoek van het Openbaar Ministerie. Dit kan geschieden wanneer het doel is bereikt of niet meer kan worden bereikt. Bij de vereffening komt het batig saldo, wanneer de statuten zwijgen over de besteding, aan de Staat. Het ontwerp laat derhalve de mogelijkheid toe, dat er een als het ware „manco" wordt geconstateerd en de weg waar dit manco heengaat, wordt mede-aangewezen. Indien wij goed begrijpen is deze bepaling niet toepasselijk op overheids- en op kerkelijke enz. stichtingen. De opruiming onder deze lichamen moet door ambtenaren en ambtsdragers zelf ter hand worden genomen.

Vrijheidsbeperking.

Iedere wet is een vrijheidsbeperking. Wij hebben met een enkel woord aangeduid hoezeer de jurist beperkt wordt in de hantering van het recht en de econoom in het zich vrijmaken van fiscale beslommingen. De wetgever doet het voorkomen, alsof het gaat om beperking van wanbeheer. Bij de Staat en zijn ambtenaren en bij de Kerk en haar ambtsdragers, schijnt dit gevaar voor wanbeheer niet voor te komen. Het repressieve toezicht van het Openbaar Ministerie immers geldt voor die categorieën niet. Het is de vraag, of de vrijheidsbeperking, die de wet oplegt aan jurist en econoom, opweegt tegen de vrijheidsbeperking die streeft naar het voorkomen van wanbeheer.

Intussen laat de Minister hier een prachtige kans voorbij gaan, om bij het beheer van het afgescheiden vermogen die waarborgen te leggen, die naar menselijke maatstaven mogelijk zijn. Bij het beheer van de faillissementsgelden door de curator is dat onderwerp al reeds sedert meer dan 15 jaar aan de orde. Daarin is van wetgeverszijde nog niets bereikt wegens gebrek aan praktische zin en kennis van het menselijk hart, die in de weg staan aan het aanvullen van bestaande wetten. In het geval van de stichtingen is de lei nog schoon en alles op het gebied van jaarlijkse accountantscontrole, fraudeverzekering, gekwalificeerde bank- of girorekeningen, toezicht van fiduciaire instellingen, voorschrijft dat nooit één mens alleen over het vermogen mag beschikken en wat niet al, kan hier worden geregeld. Voor een dergelijke vrijheidsbeperking zijn wij gaarne te vinden, maar dan voor alle categorieën van stichtingen.

Het repressieve toezicht zou gemakkelijker en doeltreffender zijn, wanneer de bestuurders van alle stichtingen verplicht zouden worden binnen een aantal maanden na afloop van het boekjaar een rekening en verantwoording bij het Openbaar Ministerie in te dienen. Deze rekening en verantwoording zou mede-ondertekend moeten worden door een accountant of controlerend lichaam, ten genoegen van het Openbaar Ministerie. Met deze simpele toevoeging zou het wetsontwerp aanmerkelijk winnen.

Wij kunnen ons over het ingediende ontwerp van wet, zoals het er nu uitziet, niet erg verheugen.

Rotterdam.

F. J. BREVET.

Amerika en het GATT

Toen een vertegenwoordiger van het Oosteuropese blok, tijdens de plenaire zitting van de Economische Commissie voor Europa der Verenigde Naties in Maart 1954, schampere opmerkingen maakte over de geringe strekking der aanbevelingen van het Randall-rapport antwoordde André Philip: „Het Randall-rapport is per-

fect" en hij voegde er aan toe: „Dat doet mij denken aan het verhaal van de luitenant, die aan een van zijn manschappen een fles wijn ten geschenke gaf. Toen de luitenant de volgende dag aan de soldaat vroeg hoe hij de wijn vond, antwoordde deze: „De wijn was perfect, luitenant! Want was hij minder dan perfect, dan had ik

hem niet gedronken, was hij meer dan perfect, dan had ik hem nooit gekregen”.

In bovenstaande geest moet men ook de aanbevelingen bezien van het Randall-rapport en de daaruit resulterende boodschap van President Eisenhower aan het Congres over de te voeren handelspolitiek en in verband hiermede het wetsontwerp van afgevaardigde Robert W. Kean inzake de wijziging en een verlenging van de Reciprocal Trade Agreements Act met drie jaar.

Zoals bekend heeft President Eisenhower de voorstellen van de Randall Commissie over het GATT c.a. ongewijzigd in zijn boodschap aan het Congres overgenomen. Zowel bij Randall als bij de Amerikaanse Administratie speelden formele constitutionele overwegingen op dit punt een belangrijke rol. Bij de behandeling van het Bricker-amendement, dat evenwel verworpen is, was duidelijk de tendentie naar voren gekomen, dat men in de Verenigde Staten weinig of geen onderhandelingsvrijheid wil laten aan de uitvoerende macht. De President mag internationale afspraken maken, maar alleen voor zover de daarbij door de Verenigde Staten aanvaarde verplichtingen niet verder gaan dan die, welke reeds in de autonome wetgeving van de Verenigde Staten zijn neergelegd.

Gezien het voorgaande kan men zich dus terecht afvragen: „Maar hoe is dit dan te rijmen met de bepalingen van het GATT, waarbij de Amerikanen talrijke verplichtingen op zich hebben genomen, die geenszins alle in overeenstemming blijken te zijn met de Amerikaanse binnenlandse wetgeving?”

Om deze vraag te beantwoorden dienen wij de historie van het GATT in gedachte te houden. Zoals reeds in een vorig artikel ¹⁾ is beschreven zou het GATT aanvankelijk als een tijdelijke regeling worden toegepast. Het bevatte dan ook voornamelijk bepalingen die beoogden te verhinderen, dat de te Genève, Annecy en Torquay verleende tariefconcessies door allerlei handelspolitieke maatregelen zouden worden gefrustreerd.

Belangrijk is verder dat het GATT nimmer is geratificeerd en door de Verdragsluitende Partijen voorlopig wordt toegepast conform de bepalingen van het Protocol van Voorlopige Toepassing van 30 October 1947. Hierbij kwamen de tot het GATT toetredende regeringen overeen, met ingang van 1 Januari 1948 voorlopig toe te passen:

- (a) deel I en III van het GATT en
- (b) deel II van het GATT voor zover niet onverenigbaar met de bestaande wetgeving.

Ter toelichting diene dat:

deel I het beginsel der meestbegünstiging en bepalingen over de verleende tariefconcessies behandelt (Artikelen I en II);

deel II de douanetechnische voorschriften en de „trade-rules” bevat (Artikelen III - XXIII);

deel III de organisatorische bepalingen inhoudt (Artikelen XXIV - XXV).

Op grond van de Reciprocal Trade Agreements Act mocht President Truman in 1947 zonder nadere goedkeuring van het Congres de in Genève verleende tariefconcessies in werking stellen, terwijl ook de toepassing van de organisatorische bepalingen (deel III), voor zover toen te voorzien was, geen strijd met de binnenlandse Amerikaanse wetgeving opleverde.

Wat deel II betreft, was de President dus gerechtigd alleen die bepalingen toe te passen, die niet in strijd waren met de bestaande wetgeving. Daar het echter in

de bedoeling lag deel II (de „trade-rules”) buiten werking te stellen op de dag, waarop het Havana Charter in werking zou treden, en deze „trade-rules” — zij het in iets gewijzigde vorm — in hoofdstuk IV van het Havana Charter betreffende de handelspolitiek waren opgenomen, was het voorbehoud inzake deel II in het Protocol van Voorlopige Toepassing van het GATT, alleszins begrijpelijk en slechts bedoeld als een reserve ter overbrugging van de periode tussen de datum van toepassing van het GATT en die van het Havana Charter. Immers het Havana Charter zou aan het Congres ter goedkeuring moeten worden voorgelegd. Na verkregen goedkeuring zou de Amerikaanse binnenlandse wetgeving ongetwijfeld aan de handelspolitieke bepalingen van het Charter worden aangepast.

In December 1950 deelde de Regering der Verenigde Staten echter mede, dat zij niet voornemens was het Havana Charter ter goedkeuring aan het Congres voor te leggen en hiermede kwamen dus de „trade-rules” van het GATT in een ander licht te staan, mede omdat nu het GATT in tegenstelling met het oorspronkelijke voornemen, in feite een definitieve organisatie bleek te zijn geworden.

Voor de meeste leden van het GATT betekende het in het Protocol van Voorlopige Toepassing gemaakte voorbehoud inzake deel II niet veel. In 1947 hadden practisch alle landen, met uitzondering van de Verenigde Staten, te kampen met betalingsbalansmoeilijkheden. Het handelsverkeer tussen deze landen bewoog zich nog op zuiver bilaterale basis (contingentenaccorden). In de mogelijkheid van toepassing van quantitatie restricties in verband met betalingsbalansmoeilijkheden voorzag het GATT.

Wat de douanetechnische artikelen in deel II betreft, waren de desbetreffende wetten dezer landen al daarmede in overeenstemming, en zo niet, dan had men voor het merendeel zijn binnenlandse wetgeving reeds daaraan aangepast.

Een aantal leden van het GATT, w.o. Nederland, had het GATT door hun volksvertegenwoordigingen laten goedkeuren. Tot ratificatie is men echter in verband met de Amerikaanse houding nimmer overgegaan. Bovendien geldt voor een groot aantal landen nog steeds de regel dat een internationaal verdrag een wet van hogere orde is.

Op al deze gronden konden in feite nagenoeg alle leden van het GATT zonder bezwaar deel II integraal toepassen. Daarbij moet niet uit het oog worden verloren, dat de toepassing van deel II voor zover niet onverenigbaar met de bestaande wetgeving uitgelegd moet worden: „als niet in strijd zijnde met de wetgeving op 1 Januari 1948”. Na die datum uit te vaardigen wetten dienen dus rekening te houden met de bepalingen van het GATT.

Vormde dus het voorbehoud van deel II van het GATT geen wederzijdse bron van moeilijkheden bij onderlinge toepassing van de douanetechnische en handelspolitieke bepalingen van het GATT voor het merendeel der GATT-leden enerzijds, tegenover Amerika anderzijds was de toestand geheel anders.

De Verenigde Staten, die na de eerste wereldoorlog omgezwaaid waren van een liberale handelspolitiek naar een politiek van sterk protectionisme, kenden reeds vóór 1 Januari 1948 talrijke wetten en verordeningen die beoogden de importen tegen te gaan en deze zo veel mogelijk belemmeringen in de weg te leggen.

Zo is o.a. de ingewikkelde Amerikaanse douanewetgeving, in het bijzonder de wet inzake de waardebepaling

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 25 November 1953.

van goederen voor douanedoeleinden, niet in overeenstemming met de desbetreffende GATT-bepalingen. Onder President Truman was echter reeds een wet ingediend, die ten doel had de Amerikaanse douanewetgeving te vereenvoudigen, t.w. de Customs Simplification Bill, waarover nader.

Het beste kan wellicht een en ander worden geïllustreerd aan de hand van het Artikel XI van het GATT over het verbod van quantitative restricties. De befaamde zuivelrestricties, gebaseerd op de Amerikaanse nationale wetgeving, zijn niet in overeenstemming met dit artikel. Op grond van Sectie 104 van de Defence Production Act van 1950 hadden de Verenigde Staten de import van zuivelproducten aan contingenten gebonden. Nederland, dat zich door deze maatregelen gedupeerd voelde, heeft zich tot de Verdragsluitende Partijen bij het GATT gewend, die Nederland op grond van Artikel XXIII van het GATT toestemming verleenden tegenmaatregelen te nemen, omdat de Verenigde Staten zowel door deze restricties de aan Nederland verleende tariefconcessies waardeloos hadden gemaakt, als ook inbreuk hadden gemaakt op de bepalingen van Artikel XI. Hierbij zij aangetekend, dat de Defence Production Act een wet van 1950 is, en derhalve een beroep van de Verenigde Staten op het Protocol van Voorlopige Toepassing, wat betreft de toepassing van deel II van het GATT niet mogelijk was.

In 1952 echter hebben de Verenigde Staten de op grond van de Defence Production Act 1950 ingestelde zuivelrestricties ingetrokken, maar deze te zelfder tijd — zij het in ietwat gemitigeerde vorm — ingesteld krachtens sectie 22 van de Agricultural Adjustment Act van 1933, nader gewijzigd in 1935 en 1940.

Opnieuw hebben de zuivelexporterende landen protest bij de Verdragsluitende Partijen aangetekend, welke wederom toestemming gaven tot het treffen van tegenmaatregelen jegens de Verenigde Staten, ondanks het feit, dat dit land zich thans beriep op de bepalingen van het Protocol van Voorlopige Toepassing. Achter deze beslissing van de Verdragsluitende Partijen zat wellicht de ontstemming over de importbelemmeringen die Amerika nog steeds toepaste, ja zelfs verder uitbreidde door middel van het opwerpen van nieuwe moeilijkheden op douanetechnisch gebied.

Het is duidelijk dat de tegenstanders van het GATT in Amerika door deze beslissing van de GATT-leden een actie gingen voeren, om de Verenigde Staten het GATT te doen verlaten. Zij stelden dat het GATT zich niet als een supra-nationale organisatie diende te gedragen, door Amerika voor te schrijven op welke wijze het zijn handelspolitiek zou moeten voeren, terwijl daarbij geen rekening werd gehouden met zijn binnenlandse wetgeving.

Tegen deze achtergrond moet men dan ook de boodschap aan het Congres van President Eisenhower met de uit het Randall-rapport overgenomen aanbevelingen over het GATT zien. In grote trekken komen deze recommandaties op het volgende neer:

A. Wat het GATT betreft:

„... de Verenigde Staten moeten opnieuw in onderhandeling treden over de organisatorische bepalingen van het GATT, opdat het werk van de Verdragsluitende Partijen wordt beperkt door hun slechts toe te staan:

- a. initiatief te nemen tot multilaterale tariefonderhandelingen;
- b. aanbevelingen te doen over de grote lijnen van de handelspolitiek;
- c. een forum te scheppen waar over handelspolitieke geschillen overleg kan worden gepleegd”.

Dit betekent dus dat het GATT als orgaan geen meerderheidsbesluiten mag nemen, veroordelingen uitspreken en tevens bij besluit een partij toestaan tegenmaatregelen tegen een andere partij te nemen.

De GATT-organisatie moeten dus de tanden worden uitgetrokken. Dit wil echter ook weer niet zeggen, dat bij aanvaarding door het Congres van de Presidentiële aanbevelingen in de vorm van het wetsontwerp-Kean de Verenigde Staten niet als tevoren, in multilateraal overleg, bindende internationale afspraken zouden kunnen maken. Men dient hier wel te onderscheiden het GATT als algemene overeenkomst en het GATT als internationale organisatie. Een of andere Algemene Overeenkomst voor Tarieven en Handel, zoals de GATT-overeenkomst, zou zeer wel nog mogelijk zijn.

Voor landen met geringe economische machtsmiddelen kan echter een dergelijke situatie nadelig zijn. Talrijke malen hebben dergelijke landen zich beroepen op de bepalingen van het GATT om een ander land te nopen af te zien van het nemen van bepaalde maatregelen. De situatie was zo, dat practisch alle GATT-leden, vóórdat zij overgingen tot het nemen van bepaalde handelspolitieke maatregelen, eerst nagingen of deze maatregelen niet in strijd met de GATT-bepalingen zouden zijn. De Verdragsluitende Partijen hebben dikwijls landen gedwongen maatregelen, die in strijd met het GATT waren, te beëindigen en hebben vaak hun toestemming verleend tot het nemen van tegenmaatregelen jegens een land, dat weigerde zijn onjuiste handelwijze te herzien. Men kan de GATT-organisatie als het ware vergelijken met een politie-agent.

B. Wat betreft de douaneprocedure en administratie:

1. vereenvoudiging van tariefomschrijvingen, tariefclassificatie en structuur van invoerrechten;
2. verbetering in methode van waardebepaling van goederen voor douane-doeleinden;
3. vereenvoudiging van de douane-administratie”.

Ad 1. Een vereenvoudiging van de tariefomschrijvingen en de structuur van de invoerrechten kan slechts worden toegejuicht, daar in de praktijk op dit gebied herhaaldelijk moeilijkheden zijn ondervonden. Wanneer men het Amerikaanse tarief van invoerrechten beziet, wordt men getroffen door de uitermate ingewikkelde omschrijvingen, waardoor het voor een exporteur dikwijls bijna niet is na te gaan onder welke tariefpost zijn product valt.

Ook de structuur van de invoerrechten levert meermalen grote bezwaren op. Zo kent het tarief voor bepaalde posten als invoerrecht een combinatie van een specifiek recht plus een ad valorem recht of een specifiek recht plus een minimum en/of maximum ad valorem recht of omgekeerd.

Ad 2. Zoals reeds hierboven werd vermeld, werd reeds tijdens het bewind van President Truman de Customs Simplification Bill ingediend. Deze wet is in 1953 reeds voor een gedeelte goedgekeurd. Hierdoor werden in de gecompliceerde douaneprocedure wel zekere vereenvoudigingen aangebracht, doch de voornaamste voorgestelde wijziging, welke betrekking had op de clause voor de waardebepaling van goederen voor douanedoeleinden, werd wegens tijdgebrek niet door de Senaat behandeld. Wel was deze wijziging, waarbij een toepassing van „foreign value or export value whichever is the higher” zou worden vervangen door „export value” reeds door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd. Een prompte behandeling en goedkeuring daarvan door de Senaat, waardoor de waardering voor douane-doeleinden

zal plaatsvinden volgens de exportwaarde, zou reeds lang bestaande wensen van exporteurs vervullen.

Ad 3. Ook een vereenvoudiging van de douane-administratie zou reeds een stap in de goede richting zijn. Concrete aanbevelingen op dit gebied heeft President Eisenhower niet gedaan; wel heeft hij voorgesteld het Department of Treasury een studie te doen ondernemen over de moeilijkheden in de douane-administratie en de hiermede vaak gepaard gaande vertraging in de afwikkeling van transacties. Een rapport over het resultaat van deze studie zou ieder jaar bij het Congres moeten worden ingediend tezamen met voorstellen tot wetswijziging.

C. Ten aanzien van de tariefpolitiek:

„... een verlenging voor drie jaar van de Reciprocal Trade Agreements Act, met tevens wijzigingen daarin, krachtens welke de President volmacht ontvangt tot:

1. in het kader van tariefonderhandelingen, de hoogte van de invoerrechten met niet meer dan 15 pCt van het huidige recht in een periode van drie jaar te verlagen;
2. in een periode van drie jaar ieder invoerrecht, dat hoger is dan 50 pCt ad valorem, tot deze maximum-grens (van 50 pCt) terug te brengen”.

Volgens de huidige Reciprocal Trade Agreements Act heeft de President de bevoegdheid de Amerikaanse invoerrechten te verlagen tot 50 pCt van de hoogte welke zij op 1 Januari 1945 hadden. Practisch voor alle posten, waarop dit mogelijk was, is dit punt bereikt, behoudens voor die, welke Amerika gereserveerd heeft voor toekomstige tariefonderhandelingen, met name met Japan. Een verdergaande verlaging is onder de huidige wetgeving dus niet wel meer mogelijk, tegenover die landen, waarmee de Verenigde Staten reeds tariefovereenkomsten — binnen en buiten het GATT — heeft afgesloten.

Bij volledige aanvaarding van de voorstellen wordt verdergaande verlaging wel mogelijk, zij het op bescheiden schaal. Een nadeel blijkt echter dat de gebruikelijke procedures gehandhaafd blijven, volgens welke de Tariff Commission mag bepalen, dat, hetzij een tariefverlaging niet verder mag gaan dan een bepaalde grens, beneden welke de binnenlandse industrie door de verlaging ernstig zou worden benadeeld (zgn. „peril point procedure”), hetzij dat een door de President verlaagd invoerrecht wederom moet worden verhoogd, indien naar de mening van de Tariff Commission deze verlaging de binnenlandse industrie ernstig nadeel toebrengt (zgn. „escape clause procedure”). In beide gevallen mag de President de beslissingen van de Tariff Commission verwerpen, doch dan moet hij zich terzake verantwoorden tegenover het Congres.

* *

Het is wel interessant de invloed na te gaan, die de Presidentiële boodschap op de a.s. herziening van het GATT heeft. Drieërlei vraagstukken zullen als gevolg van een en ander de aandacht vragen:

1. de herziening van de trade-rules;
2. de herziening van de organisatorische bepalingen;
3. de verdere verlaging van de invoerrechten.

Over de herziening van de „trade-rules” is reeds uitvoerig ingegaan in een vorig artikel ²⁾. Op de herziening van de organisatorische bepalingen zullen ongetwijfeld

de Amerikaanse constitutionele overwegingen hun invloed doen gelden.

Het is gebleken dat de Amerikanen niet meer bereid zijn, zonder een veto-recht, een meerderheid besluiten te laten nemen, die kunnen ingrijpen in hun autonome wetgeving. Het is echter nog niet bekend hoe zij zich een dergelijke wijziging in de praktijk denken tot stand te brengen. Men zou zich kunnen voorstellen dat de besluiten van het GATT zich beperken tot aanbevelingen. Men kan echter wel aannemen dat getracht zal worden zo min mogelijk de positie van het GATT te verzwakken.

De verdere verlaging van de invoerrechten brengt voorts nieuwe problemen met zich.

Het Pfimlin-plan dat in het GATT onderwerp van bespreking uitmaakt, houdt een verlaging der invoerrechten in met 30 pCt in drie jaar, terwijl het maximum tariefpeil wordt teruggebracht tot 30 pCt ad valorem (de zgn. decapitatie).

De boodschap van President Eisenhower houdt slechts een verlaging in van 5 pCt gedurende drie jaar van het huidige recht, dus maximaal 15 pCt, terwijl de decapitatie slechts zou gaan tot het tariefpeil van 50 pCt ad valorem.

Hoewel een dergelijke verlaging in feite niet veel te betekenen heeft, en de realisatie van het Pfimlin-plan wordt beperkt door de door Eisenhower gestelde grenzen, zouden toch de thans stagnerende onderhandelingen over verdere tariefverlagingen aan de gang worden gebracht.

* *

Afgevaardigde Robert W. Kean heeft op basis van de Presidentiële boodschap een wetsontwerp inzake een wijziging en een verlenging met drie jaar van de Reciprocal Trade Agreements Act, die op 12 Juni 1954 afliep, aan het Huis van Afgevaardigden ter goedkeuring aangeboden.

De meningen der afgevaardigden en senatoren over het te voeren buitenlandse economische beleid lopen echter zo uiteen en de druk van de protectionisten is zo groot, dat het wetsontwerp-Kean niet meer een economische doch een politieke aangelegenheid is geworden.

President Eisenhower heeft toen omstreeks half Mei jl. voorgesteld de huidige Trade Agreements Act ongewijzigd met een jaar te verlengen, teneinde het Congres in de gelegenheid te stellen het wetsontwerp-Kean rustig te kunnen bestuderen. Een desbetreffende ontwerp-wet is reeds door het Huis van Afgevaardigden goedgekeurd. In tegenstelling echter met het vorige jaar was President Eisenhower niet bereid te beloven geen nieuwe tariefonderhandelingen te voeren.

Indien dit voorstel nu ook door de Senaat wordt aangenomen wil dit dus zeggen dat voor het komende jaar van Amerikaanse zijde geen sprake zal zijn van medewerking aan een verdere algemene verlaging van de douanetarieven. Wel kan Amerika concessies aan Japan aanbieden wanneer met dit land tariefonderhandelingen worden gevoerd in verband met diens voorgenomen toetreding tot het GATT; ook zou Amerika kunnen medewerken aan de herziening van de „trade-rules” en van de organisatie van het GATT. Dit laatste brengt weer moeilijk oplosbare problemen met zich. Immers, enerzijds zouden de leden van het GATT dus verzocht worden mede te werken aan een zekere verzwakking van het GATT conform de Amerikaanse verlangens en anderzijds kan Amerika hun niets als contra-prestatie aanbieden in de vorm van algemene tariefverlagingen. Bovendien komt hier nog bij dat nagenoeg alle GATT-leden in het najaar 1953 de verplichting op

²⁾ Zie „E.-S.B.” van 25 November 1953.

zich hebben genomen niet vóór 1 Juli 1955 de bepaling van Artikel XXVIII in te roepen welke hun het recht geeft over verleende tariefconcessies opnieuw te onderhandelen. Of zij thans nog bereid zijn de status quo tot na 1 Juli 1955 te handhaven zal ieder lid nog voor zichzelf moeten uitmaken. Bij tariefonderhandelingen overeenkomstig Artikel XXVIII is het, zoals in de praktijk is gebleken, niet eenvoudig compenserende concessies te vinden.

De GATT-leden hadden gehoopt dat Amerika vóór 1 Juli 1954 zijn handelspolitiek beleid zou hebben bepaald, doch thans is alles weer op losse schroeven komen te staan en de toekomst van het GATT is wederom onduidelijk geworden.

Robert W. Kean heeft deze problemen kernachtig uit-

gedrukt toen hij verklaarde dat een restrictieve Amerikaanse handelspolitiek „onze geallieerden zou verpletteren tussen ons Tariefgordijn en het IJzeren Gordijn”. Concluderende kunnen wij stellen dat de huidige situatie van het GATT allerminst overzichtelijk is. De komende maanden, wanneer de GATT-leden bijeen komen, zullen uitsluitel moeten geven. Principiële beslissingen zullen vermoedelijk in elk geval niet kunnen worden genomen.

Laten wij vertrouwen hebben, dat de regeringen kunnen voorkomen dat het GATT zodanig wordt uitgehold, dat het zijn reële waarde als enige wereldomvattende organisatie op het gebied van de internationale handelspolitiek verliest.

's-Gravenhage.

F. H. GERRITZEN.

Spanningen in de wereldrubbermarkt

Het „Office for Defense Mobilisation” der Verenigde Staten heeft voor haar Regering tot ultimo 1953 reeds voor \$ 4,2 mrd aan strategische grondstoffen opgekocht. De collectie omvat tientallen verschillende grondstoffen, maar voor één — rubber — heeft men zich wel bijzondere offers getroost. De voorraad, die men hiervan heeft gekweekt, kan worden getaxeerd op een aanschaffingswaarde van \$ 1 mrd; dit is 25 pCt van het op ultimo 1953 bereikte totaal.

Wat nu het pikante van de zaak is: deze opslag van rubber betreft vrijwel uitsluitend het *natuur*product, niettegenstaande het feit, dat de Verenigde Staten een gebrek aan natuurrubber naar believen zou kunnen opheffen door grotere productie van synthetische rubber, waartoe zij slechts op eigen bodem de kraakgassen der petroleumindustrie behoeft te verwerken.

Door beschouwing der Amerikaanse bevoorrading bevindt men zich terstond temidden van de problematiek, die hierin opgesloten ligt. Want *prima vista* kan men reeds de volgende conclusies trekken:

1. rubber is een strategische grondstof;
2. natuurrubber heeft een machtige concurrent in synthetische rubber;
3. de concurrentie tussen het natuurlijke en het synthetische product is *onvolledig* blijkens de voorkeur voor opslag van het natuurproduct;
4. er is in de Verenigde Staten (maar ook daarbuiten) een zeer omvangrijke voorraad gevormd met geheel andere oogmerken dan waarmee handel en industrie dit normaal doen.

Het loont de moeite deze vier aspecten stuk voor stuk nader te bezien.

1. Rubber als strategische grondstof.

In het algemeen zal een goed als strategisch worden bestempeld, indien dit een niet of moeilijk vervangbaar element is voor het doen functioneren van het militaire orgaan c.q. voor het civiel economische leven, dat dit militair orgaan moet steunen. Het strategische karakter ontstaat eerst recht, zodra de onvervangbaarheid gepaard gaat met het gevaar, dat de toevoer grotendeels of zelfs geheel door onwelwillende tegenstanders kan worden afgesneden. Hoewel men wel algemeen begrijpt, dat rubber een strategisch materiaal is, blijkt het toch niet zo eenvoudig te zijn, dit aan de hand van feiten onweerlegbaar aan te tonen.

De onmisbaarheid van rubber staat ondubbelzinnig vast. De voornaamste toepassingen van rubber zijn immers de banden. Hiervoor kan men voor militair noch civiel gebruik een ander materiaal bezigen. Voor de banden wordt thans ruim 60 pCt van alle rubber gebruikt; de resterende 40 pCt dient voor zeer veel uiteenlopende toepassingen (er bestaan meer dan 40.000 specificaties). In de laatste rubriek dient een deel voor consumptiegoederen, waartoe men andere grondstoffen gebruiken kan of die men door andere eindproducten zou kunnen vervangen. Maar voor belangrijke functies als vering, afdichting, isolatie in de productiemiddelensfeer, zou men geen andere materialen kunnen toepassen. Daarom kan worden aangenomen, dat circa 80 pCt van alle rubber onvervangbaar is.

Maar kan de toevoer moedwillig worden gestopt? Dit is een disputabel punt; niet wat natuurrubber betreft, omdat de productiegebieden van deze grondstof beperkt zijn tot de niet-industriële tropen.

Fig. 1 illustreert hoe nauwkeurig de geographische ruimten voor de *Hevea Brasiliensis* gelocaliseerd zijn: a. binnen de gebieden, waarin de temperatuur in de koudste maand tenminste 20° C (70° F) is, en vervolgens b. in dat gedeelte van deze warmtegordel, waarin de regenval tenminste 200 cm per jaar belooft.

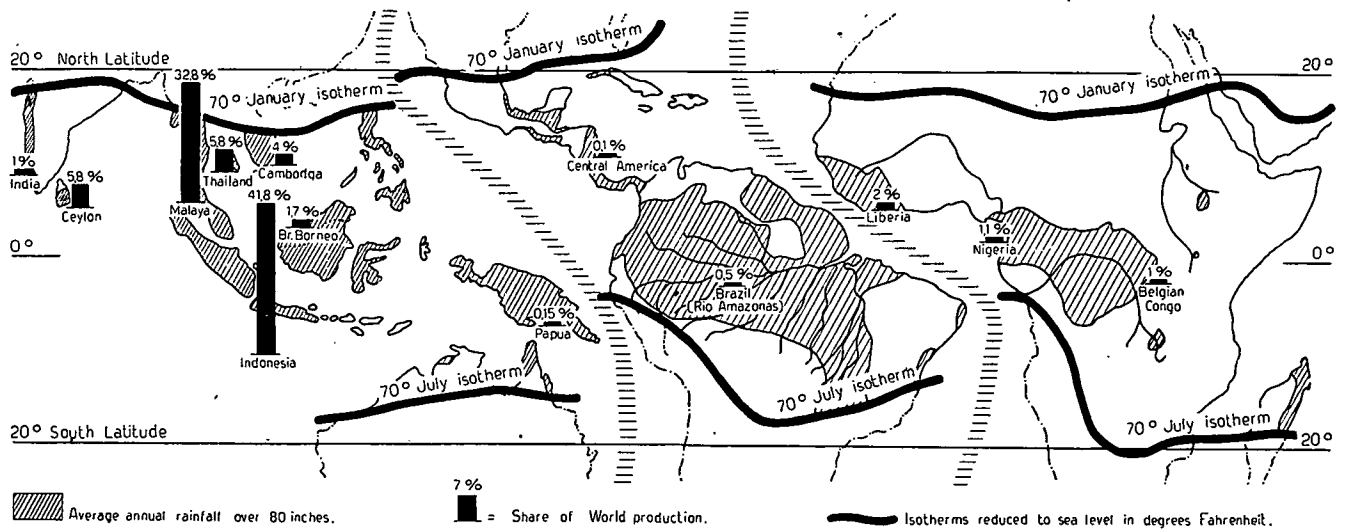
Door verscheidene oorzaken tellen de tropische gebieden van Latijns Amerika en Afrika voor de productie van natuurrubber nauwelijks mee, zodat men vrijwel geheel aangewezen is op Zuid-Oost-Azië. Voor zover men rekening moet houden met oorlogskansen, zijn de lange aanvoerwegen naar Noord-Amerika en West-Europa voor deze belangrijkste verbruikslanden een voortdurende zorg.

Ten aanzien van synthetische rubber is de situatie anders. De synthetische rubber wordt temidden van de consumptiegebieden gefabriceerd en daardoor lijkt de aanvoer dus verzekerd. Maar de technische eenheden van productie zijn dusdanig groot, dat de gehele industrie is samengetrokken in een klein aantal grote bedrijven. Hoe de positie dezer industrie vermoedelijk in de Sowjet-Unie is, heb ik eerder in dit blad beschreven ¹⁾. Inzake de Verenigde Staten, de grootste producenten van synthetische rubber, kan men een indruk verkrijgen uit fig. 2.

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 28 April 1954.

FIGUUR 1.

Klimatologische territoria der Hevea Brasiliensis en de verdeling der wereldproductie.

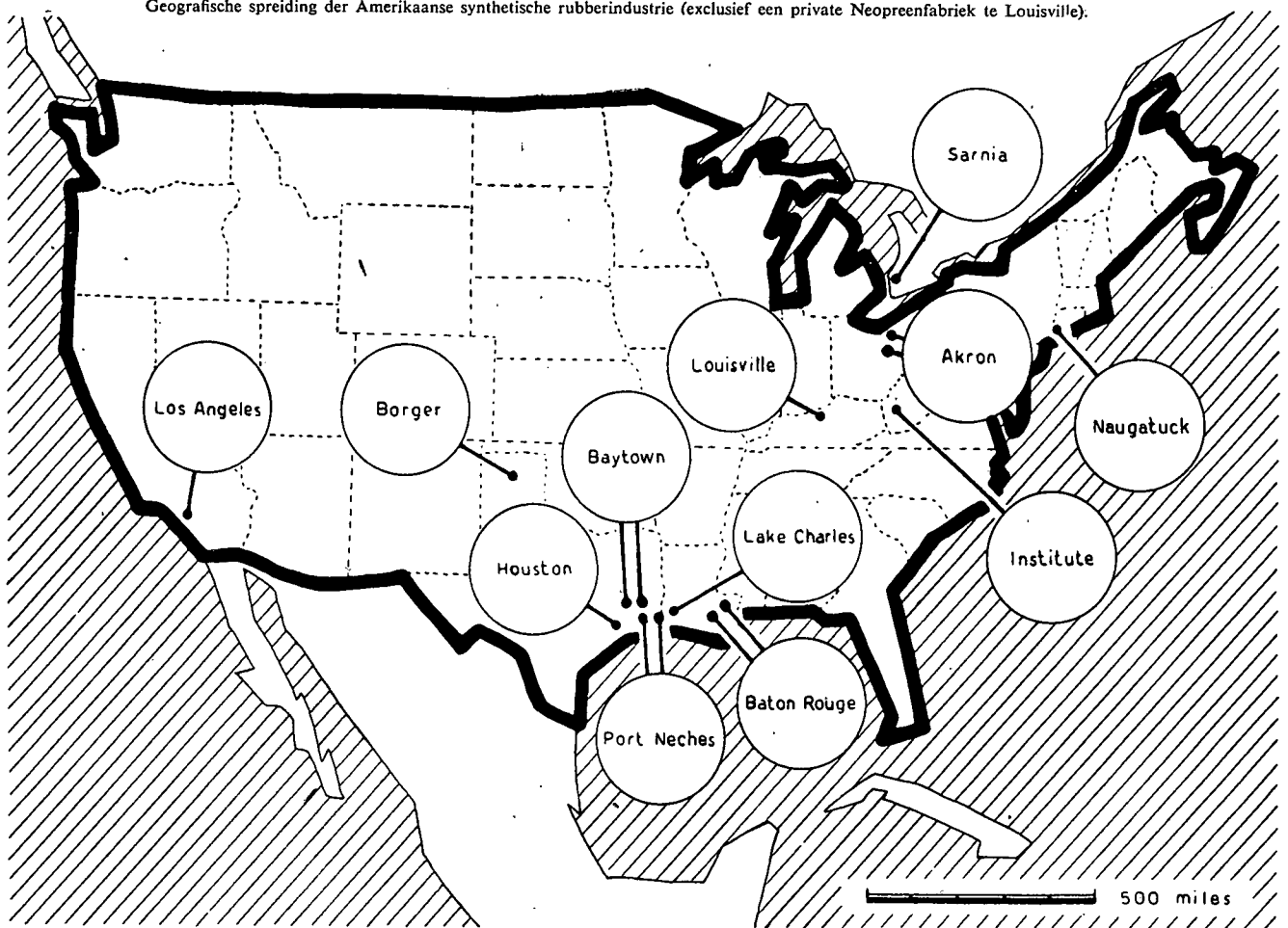

De productie van synthetische rubber voor algemene doeleinden is in de Verenigde Staten thans geconcentreerd in 13 bedrijven met een gezamenlijke capaciteit van 860.000 ton per jaar. Gezien de kwetsbaarheid van een dusdanig geconcentreerde industrie, zijn ook de

leveranties van synthetische rubber niet in alle omstandigheden verzekerd. Dit neemt niet weg dat een „home made material” voor de Verenigde Staten strategisch gezien minder riskant lijkt dan een grondstof, waarvoor men geheel op den vreemde is aangewezen ²⁾.

FIGUUR 2.

Geografische spreiding der Amerikaanse synthetische rubberindustrie (exclusief een private Neopreenfabriek te Louisville).

²⁾ Tijdens de tweede wereldoorlog dreef de Duitse rubberverwerkende industrie vrijwel geheel op de Bunaproductie van de fabrieken te Schkopau, Hüls en Ludwigshafen. Merkwaardigerwijs hebben deze drie bedrijven slechts in geringe mate van de strategische bombardementen te lijden gehad.

2. De concurrentie tussen natuur- en synthetische rubber.

Al zijn er vele aspecten, waaraan men de controverse tussen natuur- en synthetische rubber kan karakteriseren, toch is het mogelijk deze alle terug te voeren tot één grondmotief, nl. de tegenstelling tussen een *agrarisch* en een *industrieel* product. Deze tegenstelling, die verschillende aspecten heeft, openbaart zich het duidelijkst in het verschil tussen centralisatie der industriële, resp. decentralisatie der agrarische productie-eenheden. Het gevolg hiervan voor de natuurrubber is de noodzaak van een ingewikkeld, wijd vertakt en dus kostbaar orgaan voor de verzamelende handel, hetwelk de industrie van het synthetische product geheel kan missen.

De productie der natuurlijke grondstof vergt, binnen de genoemde geografische limieten, zeer grote ruimten. De Heveacultuur kenmerkt zich door de veelvuldigheid, gezamenlijke uitgestrektheid en de grote onderlinge afstanden der tuinen. Hierdoor is het collectiesysteem ingewikkeld: tal van factoren bepalen aard en aantal der fasen van de verzamelende handel, remilling-, sortering- en afpakbedrijven, welke in deze productiegebieden nodig zijn. Men denke met name aan de problemen, welke het miljoenengetal der bezitters van kleine aanplantingen (ten onrechte vaak als „bevolkings“-producenten betiteld) aan de verzamelende handel stellen. Om één kleine Europese fabriek van voldoende rubber te voorzien zijn 1.000 van deze kleine producenten nauwelijks toereikend!

De samengesteldheid van het productiegebied der natuurrubber staat dus in fel contrast met de overzichtelijke eenvoud van de synthetische rubberindustrie; het wordt geaccentueerd door het feit, dat vergroting der productiecapaciteit door een nieuwe fabriek voor synthetische rubber binnen twee jaren haar beslag kan krijgen, terwijl dat voor natuurrubber tot taprijpheid van een nieuwe aanplant gemiddeld zeven jaren vereist. Van nature zijn hier derhalve omstandigheden gegeven, welke de aanpassing van de productie aan de vraag bij Hevearubber aanmerkelijk moeilijker maken dan bij synthetische rubber.

Het vraagstuk der capaciteitsvergroting heeft voor de natuurrubberproducenten thans bijzondere actualiteit, juist omdat men tenminste zeven jaren vooruit moet zien en men met goede redenen mag verwachten, dat de vraag binnen die termijn reeds boven de capaciteit der staande, doch reeds oude en sterk verouderende aanplant uit zal gaan.

3. Onvolledige concurrentie.

a. Kwalitatieve verschillen.

De tegenstellingen in aanpassingsvermogen naar de gevraagde hoeveelheden treft men ook aan in de mogelijkheden om de kwaliteiten te verkrijgen, welke de afnemer wenst.

Voortbrenging van synthetische rubber is een chemisch proces, waarbij men de gang van zaken uit het laboratorium vrij goed kan regelen, zodat de hoedanigheden van het eindproduct eveneens in redelijke mate kunnen worden aangepast aan de eisen der verwerkende industrie. Voortbrenging van natuurrubber berust op een fysisch-biologisch proces, waarin de mens slechts in zeer bescheiden mate kan ingrijpen.

Wanneer men deze tegenstellingen overziet, kan terecht de vraag rijzen, hoe natuurrubber ondanks dit alles nog concurreren kan met de synthetische producten.

Het antwoord op deze vraag geeft het wezenlijke verschil in de moleculaire structuur en de daarmee verbonden innerlijke eigenschappen der beide grondstoffen. Natuur-

rubber is opgebouwd uit koolwaterstoffen van een speciale structuur, welke men in tegenstelling tot vele andere tot dusver nog niet kunstmatig heeft weten te verkrijgen — ten spijt van alle pogingen daartoe in de chemie aangewend. Deze bijzondere moleculaire structuur geeft de natuurrubber technologische eigenschappen mee, waarin zij juist voor banden en daarvan vooral voor de grote maten nog altijd superieur is aan synthetische grondstoffen. Hiertegenover staat, dat men in de synthetische industrie rubbersoorten heeft kunnen ontwikkelen, die in andere eigenschappen uitblinken. Op deze wijze is de situatie gegroeid, dat de toepassingsgebieden van natuur- en synthetische rubber niet geheel met elkaar samenvallen maar elkander gedeeltelijk overlappen, d.w.z.:

1. er is een speciaal toepassingsgebied voor natuurrubber: banden voor zwaar vrachtverkeer en vliegtuigverkeer;
2. er is een afzonderlijk toepassingsgebied voor speciale soorten, synthetische rubber (voorbeelden: Neopreen is oliebestendig, Silicon is hittebestendig, Oppanol vooral chemisch bestendig, Thiokol olie- en beperkt chemisch bestendig);
3. er is een gebied, waarin zowel de „gewone“ synthetische rubber, te weten Buna S en GR-S (= „Government Rubber Styrene“ d.w.z. de Amerikaanse editie der Duitse Buna) als natuurrubber kunnen worden gebruikt. In dit gebied domineert de prijsconcurrentie.

Bij het voortschrijden der ontwikkeling van het chemisch-fysisch onderzoek wordt het nog altijd belangrijke speciale afzetgebied van natuurrubber voortdurend bedreigd, terwijl op het gemeenschappelijke afzetgebied zich de concurrentiestrijd toespitst. Gewezen moge worden op butylrubber. Deze grondstof wordt thans ook op het vasteland van Europa in steeds grotere mate voor binnenbanden verwerkt, zulks ten koste van de beste handelskwaliteiten natuurrubber.

b. Classificatieverschillen.

De verschillende soorten synthetische rubber worden onderling onderscheiden naar hun uiteenlopende technische eigenschappen.

De Hevearubber echter heeft de eigenschappen inhaerent aan het natuurrubbermolecuul; in beginsel zijn de hoedanigheden van partij tot partij gelijk. Het zou binnen bepaalde perken dus denkbaar zijn, dat natuurrubber in één kwaliteit werd verhandeld. Verschillen in bereidingswijze en de mate van zorgzaamheid daarbij betracht zijn oorzaak van een grote verscheidenheid in conditie en uiterlijk voorkomen; de handelsclassificatie is op deze uiterlijk waarneembare eigenschappen gebaseerd. Maar wezenlijk is zij geheel verschillend van de kwaliteitsonderscheiding, die voor synthetische rubber wordt toegepast.

c. Aard der productiekosten.

De samenstelling der productiekosten wijkt bij synthetische rubber belangrijk af t.o.v. natuurrubber. De productiekosten van natuurrubber worden bepaald door de verhouding van lonen en prijzen in de uiteenlopende Aziatische gebieden. Van producent tot producent verschillen zij vervolgens door de grote contrasten in de bedrijfsomvang.

Bovendien zijn de kosten van de verzamelende handel, als hiervoor opgemerkt, een specifiek en zwaar wegend element in de voortbrenging van natuurrubber.

De productiekosten der Amerikaanse synthetische

industrie kenmerken zich niet alleen door de eenheid van het economisch klimaat, maar ook door haar stabiliteit, gemeten althans naar de tegenwoordige Aziatische dynamiek.

Wie nu denkt, dat de kostprijzen der Amerikaanse fabrieken onderling weinig verschillen, vergist zich. Met lofwaardige openhartigheid heeft de Regering der Verenigde Staten onlangs details der kosten verstrekt; zelfs voor insiders in de rubberwereld waren de sterk uiteenlopende calculatiegegevens een verrassing. Oorzaken? „External economics” door industriële faciliteiten der vestigingsplaatsen.

Tot voor kort kwam daarbij, dat de aard van het productieproces (butadien uit alcohol in plaats van petroleum) zeer veel in het kostprijsverschil verklaarde. Sinds de copolymerisatie van butadien en styreen uitsluitend op petroleumbasis geschiedt, is deze oorzaak vervallen.

d. *Prijsvorming.*

De prijs van natuurrubber wordt op de wereldmarkt op de klassieke wijze bepaald door het vrije spel van vraag en aanbod. De prijs van synthetische rubber evenwel is overal van overheidswege vastgelegd. In de Verenigde Staten bepaalt de Reconstruction Finance Corporation volkomen autonoom de te volgen prijspolitiek. In Canada leunt het door de Kroon geëxploiteerde bedrijf te Sarnia, de Polymer Corporation, tegen deze politiek aan.

Zoals met alle prijsfixaties het geval is, geldt ook hier, dat de prijszetting sterker aan de marktverhoudingen gebonden is dan het schijnt. In de periode 1950/52 had de Amerikaanse Regering zowel prijs als afzet volledig in de hand, omdat zij door vrijwel volledige gebruikmaking van alle bevoegdheden, die de rubberwetgeving haar veroorlooft, de marktomstandigheden precies regelde als wenselijk leek. De rubberindustrie werd nauwkeurig voorgeschreven hoeveel natuur- en hoeveel synthetische rubber zij moest en mocht verwerken. De Regering regelde niet alleen productie, aankoop en verkoop van synthetisch rubber, maar tevens aankoop, verkoop en verkoopprijs van natuurrubber. Bovendien had zij, afgezien van de mogelijkheid tot wettelijke sancties, aanzienlijke macht door haar militaire orders voor toerusting en bevoorrading met rubberëindproducten.

Sinds in de loop van 1952 de natuurrubbersectie in de rubbermarkt weer vrijgelaten werd, gingen prijs- en kwaliteitsverschillen weer meespelen in de verhoudingen der omzetten van natuur- en synthetisch rubber, al beheerste de Regering de rubberpositie nog in overwegende mate. Naarmate de vrijheid op de rubbermarkt groter werd, zag men steeds duidelijker hoezeer de actuele voorsprong in prijs en kwaliteit van natuurrubber een afnemend verbruik van synthetisch rubber in de hand werkte. De wetenschap, dat de Amerikaanse Regering bij wederom toenemende oorlogsdreiging het verbruik van synthetische rubber zal gelasten, speelt in de receptuurpolitiek der grote verwerkende industrieën echter een niet te onderschatten rol.

Buiten Amerika, resp. buiten het Sowjetblok, heeft voorlopig alleen West-Duitsland noemenswaardige productie van synthetische rubber. Noodgedwongen moet men zich bepalen tot productie uit steenkool, zodat de kostprijs hoog ligt —/zulk mede door de geringe bezettingsgraad van de fabriek. De verkoopprijs ligt op 60 pCt van de kostprijs; de resterende 40 pCt wordt via een „Ausgleichskasse” gefinancierd uit een extra verwerkingsrecht op natuurrubber.

4. *Strategische voorraden.*

De vorming der strategische voorraden is voor de situatie van de rubbermarkt een der meest verontrustende verschijnselen, waarmee men in de na-oorlogse situatie heeft kennis gemaakt. De Regering van de Verenigde Staten heeft reeds in 1946 en ook later met strategische oogmerken aankopen van natuurrubber gedaan. Aanvankelijk hadden deze aankopen geen al te grote omvang, maar tegen het einde van 1950 werden zij in een dusdanig tempo opgevoerd, dat de natuurrubbermarkt, die ten gevolge van het Korea-conflict toch al was verstoord, totaal uit haar evenwicht werd gebracht. De prijzen liepen in de Londense markt binnen een half jaar tijds op van twee tot zes shilling per Engels pond.

Nadat twee jaren later het tempo dezer aankopen werd vertraagd, ontstonden nieuwe moeilijkheden, omdat de inmiddels op hogere afzet ingestelde rubberproducenten de bakens wederom moesten verzetten. Mede door de gevolgde rouleringspolitiek (uitverkoop van lagere kwaliteiten en vervanging door hogere) kwamen in het bijzonder de leveranciers der lagere kwaliteiten natuurrubber in een uiterst moeilijk parket. Het gehele jaar 1953, dat zich kenmerkte door prijsafbrokkeling voor de standaardkwaliteit, was dus het meest bedenkelijk voor die „off-grades”.

De bevoorradingspolitiek der Verenigde Staten lokte soortgelijke maatregelen in de Westeuropese landen uit en ten slotte lieten ook de finale verbruikers van rubberartikelen zich niet onbetuigd. Men denke slechts aan de Nederlandse kooplust voor auto- en fietsbanden. Zowel de vorming als het *aanhouden* der strategische voorraden hebben veel onrust teweeggebracht. Men moet wel heel optimistisch zijn om te veronderstellen, dat eventuele *liquidatie* dier voorraden niet opnieuw tot beroering zou leiden, ook al zullen de Verenigde Staten in dat geval met bijzondere voorzorgen te werk gaan.

Ik hoop met de sub 1 t/m 4 beschreven aspecten een indruk te hebben gegeven van de bijzondere spanningen, welke de wereldrubbermarkt thans beheersen. Het is slechts een greep, want de situatie is in feite nog vrij wat gecompliceerder, omdat men terdege rekening moet houden met wat zich in de randgebieden van deze grondstofmarkt afspeelt. Dit geldt vooral ten opzichte van de regeneraatsindustrie, bijna even oud als de rubberverwerkende industrie zelf, welke steeds in haar schaduw heeft gestaan en de behoefte aan rubber op opvallend soepele wijze heeft gecompleteerd. Afgezien van een kernvraag naar dit product is de omzet steeds ten nauwste gebonden aan de verschillen tussen de productiekosten van regeneraat en de marktprijs van nieuwe rubber. Een andere factor is de kunststoffenindustrie. De concurrentie van de plastics is vooral voor de toekomst alarmerend. Zij laat zich thans nog voornamelijk gevoelen in de kleinere branches: berubberde weefsels, technische artikelen, gespoten slangen etc. Juist de kleine fabrikanten worden daardoor vaak pijnlijk getroffen.

In het grote geheel bezien, verdraagt de rubbermarkt deze strijd aan de flanken nog uitstekend. De expansie der wereldrubbermarkt is tot nu toe zelfs verrassend groot geweest. Sinds 1900 verdubbelden de omzetten elke 10 jaar. Over de totale afzetmogelijkheden heeft men dus niet te klagen; voor de onderlinge positie der producenten van natuur- en synthetische rubber zal echter zeer veel afhangen van de prestaties, die ieder van deze categorieën ten dienste van de verbruikers zullen leveren.

BEDRIJFSECONOMISCHE NOTITIES

Het beleid van Philips t.a.v. de voorlichting van aandeelhouders

Er is de laatste jaren belangstelling voor verbetering der publicaties van open naamloze vennootschappen. Men heeft kennis kunnen nemen van zeer kritische stemmen, die wezen op de geringe mate van opening van zaken, welke in ons land gebruikelijk was. Ook waren er beschouwingen over de manier, waarop verbetering zou zijn te verkrijgen, waarbij sommigen het oog richten op de beursautoriteiten, anderen zelfs het idee aan de hand doen om over te gaan tot stichting van een „Vennootschapskamer”, lijkende op de Verzekeringkamer. Inmiddels heeft men bovendien kennis kunnen nemen van zeer verbeterde jaarverslagen van enige vooraanstaande ondernemingen en ten slotte ligt dan nu voor ons de onder bovenstaande titel gehouden rede van Ir P. F. S. Otten. Het is uitermate interessant daarin te lezen, welke mening de opperste leiding van het Philips-concern omtrent het vraagstuk der openbaarheid is toegedaan. Deze meningsuiting is zo belangrijk, dat het nuttig is, daaraan in ruime kring aandacht te schenken, mede omdat zij de hoop wekt, dat verdergaande verbetering van de publicatiepraktijk mogelijk is op initiatief van de ondernemingen zelf.

Ir Otten begint met te constateren, dat de berichtgeving van N.V.'s na de oorlog is verbeterd, ten gevolge van:

- 1e. eigen bewustwording;
- 2e. de stimulans uitgaande van aandeelhouders en financiële wereld via de pers en de Vereeniging voor den Effectenhandel, „waarbij de Verenigde Staten veelal als voorbeeld worden gesteld”.

Het zou interessant zijn te vernemen, waarop de „eigen bewustwording” betrekking heeft: bewustwording van het vraagstuk der openbaarheid, bewustwording van eigen belangrijkheid en invloed op het economisch leven? Verder vragen wij ons wel af, of de Vereeniging voor den Effectenhandel niet te veel eer bewezen is; of ging van haar binnenskamers wel meer invloed uit? Voorts wordt aandacht geschonken aan het „waarom” der openbaarheid: het voornaamste gezichtspunt is de erkenning, „dat de welvaart van verschillende groepen van personen wordt beïnvloed door het wel en wee van de onderneming”. Vervolgens wordt gewezen op de dominerende betekenis van de kapitaalmarkt, welke bij uitstek een goede berichtgeving noodzakelijk maakt en wordt de stelling geponeerd, dat, indien de voorlichting van aandeelhouders aan de te stellen eisen voldoet, tegelijkertijd de „andere groepen van geïnteresseerden” bevredigd zullen worden. Hierbij valt op, dat niet in het bijzonder gesproken wordt over publicaties ten behoeve van de eigen werknemers. Uit Amerikaanse literatuur valt immers te leren, dat men daar te lande veel betekenis toekent aan de publicaties ten behoeve van de werknemers en dat men daarbij ook streeft naar afzonderlijke, vooral eenvoudige en begrijpelijke publicaties. Men krijgt echter wel de indruk, dat het succes van deze publicatiestellend is, zodat het niet uitgesloten is, dat Philips juist op grond van die ervaring tracht de behoefte aan openbaarheid van alle geïnteresseerden uitsluitend te bevredigen door middel van voorlichting van aandeelhouders. Of bestaat bij Philips toch ook in de vorm van de terloops aangeduide „anders gerichte voorlichting naar binnen” een afzonderlijke voorlichting van de werknemers?

Vervolgens wordt tot uitdrukking gebracht, dat het streven naar continuïteit o.a. eist, dat zo nodig een beroep op de kapitaalmarkt gedaan moet kunnen worden en dat daarvoor een dividend op door deze markt verlangde hoogte alleen niet voldoende is. Inzicht in de achtergrond van het dividend: winstcapaciteit en vermogenspositie is tevens noodzakelijk. Omtrent de omvang der openbaarheid wordt gesteld, dat de eigen conceptie daarvan alles beheersend is, omdat immers met de kapitaalmarkt, „een veelheid van niet bij name bekende personen”, daarover geen overeenkomsten gesloten kunnen worden. Hierbij is de kanttekening te stellen, dat dergelijke overeenkomsten met een goed georganiseerde kapitaalmarkt zeker niet ondenkbaar zijn. Ging op de Amerikaanse publicatiepraktijk geen grote invloed uit van de beursautoriteiten door middel van voorwaarden, te stellen bij toelating tot de notering? Daaruit blijkt wel, dat zelfs sancties op de naleving der publiciteitseisen bestaanbaar zijn! Niettemin zou het zeer te prijzen zijn, wanneer de „eigen conceptie” zo ver blijkt te gaan, dat de behoefte aan maatregelen van de zijde van de beurs in het geheel niet wordt gevoeld. Dat dit t.a.v. Philips stellig niet denkbeeldig is, blijkt wel uit de duidelijke omschrijving van de eisen, aan de publicatie te stellen. Deze zijn:

- 1e. de jaarrekening moet een aanvaardbaar beeld geven van de vermogenspositie en het behaalde resultaat;
- 2e. zij moet door een accountant met zijn handtekening gewaarmerkt zijn.

Interessant is de motivering van de uitdrukking: een *aanvaardbaar* beeld. Een juist beeld is niet te geven „door een mathematische voorstelling van een veelheid van financiële gegevens, omdat de balans een momentopname is in de dynamiek van de ontwikkeling en omdat de winst- en verliesrekening mede wordt beïnvloed door de latente risico's, die schattenderwijze moeten worden gedeckt”. De essentie van deze argumentering ligt wel in het gestelde omtrent de winst- en verliesrekening, omdat de schattenderwijze dekking van latente risico's automatisch mede de balans beïnvloedt. Belangrijker is het vervolg van dit betoog ter verklaring van het verschil tussen het „juiste” en het „aanvaardbare” beeld: „het verstrekken van zo reëel mogelijke cijfers mag er niet van weerhouden in bepaalde gevallen conservatief te waarden, waardoor ook zekere onzichtbare reserves ontstaan”.

Dergelijke reserves worden geacht te behoren tot goed koopmansgebruik, omdat de latente risico's nooit uitputtend in de jaarrekening kunnen worden opgenomen. Dergelijke reserves mogen echter „niet in een zodanige omvang worden gecreëerd en gebruikt (= weer „stil” bij de winst gevoegd, R.B.), dat het beeld van de vermogenspositie en het resultaat onaanvaardbaar zouden worden beïnvloed”. In deze formulering ligt enerzijds een erkenning van de noodzaak van stille reserves, echter tevens een uitermate belangrijke begrenzing van het stil reserveren en onttrekken aan stille reserves. Deze begrenzing zou men wellicht zo kunnen opvatten, dat dit middel niet mag strekken tot het in de onderneming houden van eigenlijke winst, waardoor de bestemming daarvan aan de invloed van aandeelhouders (en openbare mening) wordt onttrokken. Het „conservatief waarden” heeft immers volgens Ir Otten geen andere bedoeling dan het leggen van een extra voorzichtigheidsmarge in verband met latente risico's. Voorts ligt in de gestelde voorwaarde opgesloten, dat in geval van „onaanvaardbare beïnvloeding van vermogenspositie en resultaat” gerekend mag worden op openlijke behandeling van het creëren en van het opheffen van stille reserves.

Deze (onze) interpretatie van dit deel der rede lijkt alleszins redelijk en indien zij juist is, kan niet anders gezegd worden, dan dat de conceptie van Philips ten aanzien van het vraagstuk der stille reserves veruitgaat boven hetgeen men in de praktijk oirbaar en in overeenstemming met goed koopmansgebruik acht. Indien Philips onze interpretatie praktisch zal realiseren, dan wordt het bedrijfsleven een lichtend voorbeeld gegeven.

Een „aanvaardbaar beeld” wordt aanwezig geacht, wanneer aan de volgende eisen wordt voldaan:

1. op het resultaat moet een zodanige toelichting worden gegeven, dat men inzicht krijgt in de activiteiten en de wijze waarop het resultaat is behaald;
2. er moet een zodanige specificatie van het vermogen en de kapitaalcomponenten worden gegeven, dat inzicht wordt verkregen in de solvabiliteit en de liquiditeit;
3. de grondslagen, volgens welke het resultaat is berekend en de kapitaalcomponenten zijn gewaardeerd, moeten worden meegedeeld, omdat zonder deze toelichting de verstreekte gegevens niet kunnen worden beoordeeld;
4. iedere wijziging in de samenstelling van de cijfers en van de grondslagen moet worden vermeld, omdat de vergelijkbaarheid in de loop der tijden door die wijzigingen kan worden verstoord.

Als 5e eis zou dus daaraan kunnen worden toegevoegd de hierboven vermoede gedragslijn ten aanzien van het creëren en opheffen van stille reserves.

In het vervolg van de rede worden nog aangeroerd de problemen, verbonden aan bedrijfsvergelijking (is niet de rentabiliteit de alles overheersende vergelijkingsmaatstaf voor de kapitaalmarkt?), aan noodzakelijke beperkingen in de publicatie in verband met concurrentie en aan de overweging, dat te ver gaande detaillering het gevaar van onjuiste interpretatie oproept. Vervolgens wordt dan de grote stap gedaan: de aankondiging van kwartaalpublicaties. Niet in de vorm van een min of meer vaag verhaal omtrent de gang van zaken, zoals de laatste tijd vrij geregeld in de pers te vinden was, maar met exacte cijfers omtrent omzet en winst, aangevuld met een verhoudingscijfer, nl. winst, uitgedrukt in een percentage van de omzet. Men doet daarnaast zijn best om deze cijfers het nodige reliëf te geven door naast elkaar te geven:

cijfers laatst verlopen kwartaal

cijfers zelfde kwartaal vorig jaar

cijfers over de jaarperiode, eindigende met het laatst verlopen kwartaal

cijfers over het laatste boekjaar.

Ook ten aanzien van de publicaties op korte termijn neemt Philips een belangrijk initiatief, dat inmiddels reeds navolging vond: de „Koninklijke” kondigde reeds halfjaarlijkse publicaties aan. De door Philips gekozen vorm is zeer aantrekkelijk. De daarbij gegeven toelichting besteedt deze eerste keer veel aandacht aan de betekenis en de opbouw der gegeven cijfers. Wellicht is de verwachting gewettigd, dat wanneer de betekenis en opbouw der cijfers gemeen goed zullen zijn geworden, hierin ook aandacht geschonken zal worden aan gebeurtenissen en beslissingen, de dynamische ontwikkeling van het concern betreffende.

Ir Otten meent nl., dat de goodwill van de onderneming en het belang van alle aandeelhouders vereist, dat voorlichting slechts aan allen gelijkelijk en op hetzelfde tijdstip wordt gegeven. Dat ten slotte, na gesproken te hebben over de houding van aandeelhouders en van de pers,

getracht wordt „het gerucht” te bestrijden is ongetwijfeld het goed recht van een spreker, die ten aanzien van de openbaarheid zo positief is ingesteld.

Moge deze rede de belangstelling verwerven, die ze verdient. Zij zal stellig kunnen worden erkend als een mijlpaal in de ontwikkeling van de Nederlandse publicatiepraktijk, die, ter wille van „private enterprise”, over het algemeen stellig grote verbetering behoeft.

Rotterdam.

R. BURGERT.

AANTEKENING

Economische problemen in Zuid-Europa

In de „Economic Survey of Europe in 1953”, een publicatie van de E.C.E., is een uitvoerige studie opgenomen over de problemen die Zuid-Europa ¹⁾ op economisch gebied kent en de mogelijke oplossingen er van. Hieronder zullen de belangrijkste gedeelten uit deze studie worden weergegeven.

Indien het welvaartspeil van Zuid-Europa wordt vergeleken met dat van West-Europa, dan blijkt dat Zuid-Europa een economisch achtergebleven gebied is. De problemen, die het op economisch gebied heeft, zijn: agrarische werkloosheid, ontbreken van extern evenwicht, inflationaire tendenties en een zeer ongelijke inkomensverdeling. Al deze problemen houden verband met het tekort aan kapitaal.

In Zuid-Europa is een groot deel van de agrarische bevolking improductief; hierdoor bestaat de noodzaak van een grote overheveling van arbeidskrachten naar de industrie. Industrialisatie impliceert nog niet, dat agrarische investeringen minder belangrijk zijn. Niet alleen industriën zijn onvoldoende ontwikkeld; maar ook de landbouw blijft ver achter bij die van West-Europa. Armoede op het platteland beperkt de markt voor industriële producten en de onvoldoende vooruitgang in de stedelijke gebieden is een belemmering voor de ontwikkeling van de landbouw.

Het is onwaarschijnlijk, dat de vereiste verbetering van landbouwmethoden uitsluitend tot stand zal komen als gevolg van de grotere vraag van de steden. De overheid zal de verbetering van de landbouwmethoden moeten bevorderen. Zij zal moeten optreden op het gebied van irrigatie en drainage, en een netwerk van adviesbureaux moeten oprichten. Deze maatregel alleen zal echter weinig effect sorteren, omdat de achterlijkheid van de landbouw in Zuid-Europa meer een gevolg van de armoede is dan een oorzaak. Daarom zal de overheid financiële steun moeten verlenen.

In Zuid-Europa bestaan scherpe tegenstellingen tussen de inkomensniveaux in verschillende delen van hetzelfde land. Inkomensnivellering moet een deel zijn van een alomvattend plan voor de nationale economische ontwikkeling. De maatregelen die worden genomen teneinde de inkomensnivellering te bevorderen zijn: 1. maatregelen, die de kosten van particuliere investeringen verminderen; 2. overheidsinvesteringen in transport, energie, landverbetering enz. in de minder ontwikkelde gebieden, en 3: politieke en administratieve maatregelen die het initiatief en de onafhankelijkheid van lagere publiekrechtelijke lichamen bevorderen.

¹⁾ Zuid-Europa omvat in genoemde studie de volgende gebieden: Turkije, Griekenland, Joegoslavië, Zuid-Italië, Spanje en Portugal.

Om de inkomens in Zuid-Europa te verhogen zijn grote investeringen noodzakelijk. Het tegenwoordige inkomensniveau van Zuid-Europa schijnt 40 pCt van het Westeuropese te zijn. Om het verschil tussen het Westeuropese en Zuideuropese inkomensniveau in de loop van 30 jaar te halveren, zal het inkomen van Zuid-Europa per jaar $3\frac{1}{2}$ pCt moeten toenemen (uitgaande van een jaarlijkse toeneming in West-Europa van $1\frac{1}{2}$ pCt); hiervoor zullen de vereiste netto-investeringen tussen 10 en 15 pCt van het nationaal inkomen moeten bedragen. Dit is buitengewoon veel in vergelijking met de netto-besparingen die in Zuid-Europa gewoonlijk worden gerealiseerd (afgezien van Joegoslavië²⁾). Slechts een klein gedeelte van de vereiste investeringen zal worden gefinancierd door buitenlands kapitaal, zodat een belangrijke opvoering van de binnenlandse besparingen noodzakelijk zal zijn om genoemde taak te vervullen.

De investeringen kunnen worden verhoogd zonder noodzakelijk de consumptie per hoofd te moeten verminderen, door de overschotten aan arbeidskrachten in de landbouw te gebruiken voor investeringswerken, zonder hun de gelegenheid te geven meer te consumeren dan tot nog toe. In recente jaren zijn in Zuid-Europa enige pogingen gedaan om een additionele investering op deze wijze te organiseren.

Het rapport wijst in dit verband nog op het feit, dat bij overschakeling naar stedelijke beroepen of zelfs naar publieke werken op het platteland, het in het algemeen niet mogelijk is om een vermeerdering van de consumptie te vermijden en bovendien zal de overblijvende landbouwbevolking, bij onveranderde productie, deze gelegenheid eerder aangrijpen om haar eigen voedselverbruik te verhogen, dan om meer voedsel op de markt af te zetten.

Een toeneming van de investeringen zal, bij gebrek aan buitenlands kapitaal, meebrengen dat sommige mensen hun consumptie moeten verminderen. Dit kan worden bewerkstelligd op de volgende wijzen: 1. door de verandering van inkomensverdeling, teweeggebracht door inflatie; 2. door directe consumptiecontrôle; 3. door toeneming van de vrijwillige besparingen uit gegeven inkomens en 4. door toeneming van de publieke besparingen, mogelijk gemaakt door een doelmatiger belastingpolitiek. Alleen laatstgenoemd punt biedt enig perspectief. De andere mogelijkheden sorteren weinig effect in Zuid-Europa.

De belastingontvangsten in Zuideuropese landen worden in onderstaande tabel vergeleken met die in Engeland en Nederland — beide hebben hoge belastingen — en met die in Frankrijk en België, waar de belastingontvangsten betrekkelijk gering zijn naar Westeuropese maatstaf gemeten.

Belastingen van de centrale Regering als percentage van het bruto-nationaal product

Land	Totale belastingen		waarvan directe belastingen	
	1938	1952	1938	1952
Turkije	12,4 a)	12,1	4,1 a)	3,2
Griekenland	12,2	13,3 b)	2,0	3,2 b)
Italië	12,8	14,6	3,6	2,4
Spanje c)	13,8 d)	8,9	5,3 d)	4,1
Portugal	12,1	9,6	4,1	3,4
Engeland	16,2	27,6	7,8	15,5
Nederland	13,5	26,5	6,3	16,6
België	12,5	17,5	3,7	7,2 e)
Frankrijk	12,6	19,5	4,0	6,2

a) 1937/38

d) 1935.

b) 1951/52.

e) 1950.

c) Percentages van het nationaal inkomen. Deze schattingen zijn iets onzeker.

²⁾ Bijv. in Griekenland bedroeg het aandeel van besparingen in het nationaal inkomen in 1952 en 1953 slechts 2 pCt.

Het feit, dat het aanmerkelijke verschil dat er bestaat tussen de belastingpolitiek in Zuid-Europa en die in West-Europa van betrekkelijk recente datum is, zoals uit deze tabel blijkt, betekent niet, dat de Zuidelijke landen de zeer scherpe stijging van de belastingen die in andere landen is voorgekomen, konden of dienden te volgen. De tabel geeft echter wel aanleiding te veronderstellen, dat de daarin vermelde Zuidelijke landen ver verwijderd zijn van de limiet van hun belastingcapaciteit.

Zoals gezegd, is in Zuid-Europa een overschot aan arbeidskrachten aanwezig. Het is echter twijfelachtig, of de gemiddelde levensstandaard hoger zou zijn, indien de bevolking werd verminderd, behalve op zeer korte termijn gezien.

Er zijn grote verschillen waar te nemen tussen de Zuid-europese landen ten aanzien van de tegenwoordige bevolkingsdruk en het belang dat ze stellen in emigratie. Joegoslavië heeft de ambitie om aan de beroepsbevolking werk te verschaffen. Ook Turkije en Spanje volgen geen actieve emigratiepolitiek. De Portugese Regering stimuleert de emigratie, vooral naar de koloniën.

Zuid-Italië en Griekenland zijn de gebieden in Zuid-Europa, waar de bevolkingsdruk het grootst is. Emigratie wordt in beide gebieden van officiële zijde gestimuleerd. Het aantal Griekse emigranten is sinds de oorlog waarschijnlijk niet meer dan 10.000 per jaar, wat slechts ongeveer $\frac{1}{5}$ is van de jaarlijkse toeneming van de beroepsbevolking. Voor geheel Italië is het aantal emigranten in de laatste jaren meer dan 150.000 jaarlijks, d.i. ongeveer $\frac{2}{3}$ van de toeneming van de beroepsbevolking.

De wijze, waarop overzeese emigratie tegenwoordig meestal is georganiseerd, begunstigt bijna onvermijdelijk het immigratieland ten koste van het emigratieland. Verreweg het merendeel van de emigranten zijn jonge mensen. Het emigratieland heeft de last van de opvoeding en misschien zelfs van de oudedagsvoorziening, als ze naar het moederland op de oude dag terugkeren, terwijl het immigratieland het voordeel heeft van de periode, waarin de immigranten meer produceren dan consumeren. Bovendien worden vaak beperkingen opgelegd aan de overmakingen van de immigranten naar het moederland. Vervolgens wijst het rapport er op, dat in sommige gevallen de voorwaarde wordt gesteld, dat de emigrant of zijn regering de vestiging van de immigrant moet financieren.

Deze ongunstige aspecten van emigratie werken voor het emigratieland te meer storend, indien men de toekomstige ontwikkeling van de bevolking en haar leeftijdsverdeling in ogenschouw neemt. Indien de trend van de recente daling van het geboortecijfer en sterftcijfer zich voortzet, kan deze een aanmerkelijke daling van de meest productieve leeftijdsgroepen t.o.v. de totale bevolking teweegbrengen.

De export van Zuideuropese landen zal nog vele jaren voor het merendeel bestaan uit producten, voortgebracht in landbouw, mijnbouw, bosbouw, visserij en in de levensmiddelenindustrieën. Een groot gedeelte van de export bestaat uit producten die niet gemakkelijk verkoopbaar zijn, zoals wijn, tabak, verse en gedroogde vruchten, noten, groenten en vis (zie de tabel op blz. 541).

In het rapport wordt vervolgens een pleidooi gehouden voor een meer liberale importpolitiek door de importlanden, een pleidooi dat niet alleen is gebaseerd op het gewone vrijhandelsargument voor specialisatie, maar speciaal op de bijzonder lage arbeidsmobiliteit in de exporterende landen. In West- en Noord-Europa bestaat de mogelijkheid van overheveling van mensen uit de tuin-

Exportstructuur van Zuid-Europa
(percentages)

	Tur- kije		Grie- kenland		Joego- slavië		Spanje a)		Por- tugal a)	
	1928	1952	1928	1951	1928	1952	1928	1951	1929	1951
Vruchten en groenten ..	21	12	23	27	7	3	27	36	6	3
Wijn	—	—	9	3	1	—	17	6	28	9
Tabak	31	17	53	40	1	4	—	—	—	—
Vis	1	—	—	—	—	—	4	2	22	10
Graan	53	29	85	70	9	8	48	44	56	22
Veeteeltproducten	2	23	—	—	7	22	2	—	—	3
Textielgrondstoffen	9	3	3	2	27	9	3	1	1	—
Kurk	14	21	—	—	—	1	1	2	21	1
Hout	1	1	—	—	—	—	7	—	1	24
Andere agrar. producten ..	9	8	6	11	6	15	10	7	7	8
Mijnbouwproducten	88	85	94	83	75	65	76	58	88	62
Textiel	3	14	3	7	11	29	15	15	9	14
Andere goederen	4	—	—	1	—	—	3	13	—	8
	5	1	3	9	14	6	6	14	3	16
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

a) Exclusief export naar afhankelijke overzeese gebieden.

bouw naar de industrie, of deze landen kunnen er in ieder geval van afzien om meer productiefactoren in de tuinbouw aan te wenden. De importlanden zouden zodoende in de gelegenheid zijn om goedkopere tuinbouwproducten te ontvangen en Zuid-Europa zou een betere afzetmarkt worden voor industriële producten.

INTERNATIONALE NOTITIES

De Commonwealth Development Finance Company

De Commonwealth Development Finance Company (C.D.F.C.) heeft het eerste jaar van haar werkzaamheden afgesloten. Het voornemen om deze nieuwe organisatie op te richten werd voor de eerste maal aangekondigd op de economische conferentie van de Commonwealth-landen in December 1952. Deze conferentie legde de nadruk op de grote behoefte aan de opvoering van de investeringen in de Commonwealth-landen teneinde de bestaansbronnen van de Commonwealth te ontwikkelen en zodoende permanente betalingsbalanspositie van het sterlinggebied te verbeteren. De C.D.F.C. heeft ten doel om deze belangrijke taak te helpen uitvoeren.

De Maatschappij werd in Maart 1953 opgericht. Het aandelenkapitaal van £ 15 mln is verdeeld in £ 8,25 mln gewone aandelen A en £ 6,75 mln gewone aandelen B. Op de A-aandelen is ingeschreven door 91 Engelse maatschappijen, waarvan 34 industriële en handelmaatschappijen, 13 mijnbouwondernemingen, 16 scheepvaartmaatschappijen en 28 accept- en emissiehuizen. De B-aandelen zijn genomen door de Bank of England, die daardoor de grootste aandeelhoudster is, maar niettemin heeft ze niet de macht over de Maatschappij, welke een instrument is van particuliere ondernemingen.

Het is niet de bedoeling, dat de C.D.F.C. direct deelneemt in ontwikkelingsprojecten. Haar primaire functie is het helpen financieren van projecten, die door de particuliere ondernemingen worden geëntameerd. Tot dusver heeft de C.D.F.C. drie belangrijke Commonwealth-projecten uitgekozen voor investeringen. Zij heeft op zich genomen om voor £ 1 mln te participeren in het Sui Gas Transmission project in Pakistan; ze heeft aan de Electricity Supply Commission of South Africa een lening toegestaan van £ 2 mln; ten slotte heeft ze in principe toegestemd in een lening van £ 1,5 mln (die kan worden verhoogd tot £ 2 mln) aan de South African Industrial Cellulose Corporation.

Om brandstof te verschaffen aan de groeiende indus-

trieën en aan de landbouw van West-Pakistan door de constructie van een pijplijn van 350 mijl (563 km) van Sui naar Karachi voor de overbrengingen van gas, werd het Sui Gas-project ontwikkeld door de Pakistan Industrial Development Corporation — welke door de Regering wordt gesteund — in nauwe samenwerking met de Burmah Oil Company. Deze beide organisaties zullen, met de C.D.F.C. en particuliere investeerders in Pakistan, het aandelenkapitaal verschaffen voor het project; met de International Bank for Reconstruction and Development (I.B.R.D.) wordt onderhandeld over een lening van ongeveer £ 5 mln.

Sui Gas is een goed voorbeeld van de politiek van de C.D.F.C. om de normale financieringswijzen niet te vervangen, maar aan te vullen. Zij stelt zich — als regel — niet voor om indirect te investeren via andere ontwikkelingsorganisaties, maar in samenwerking met zulke organisaties, in specifieke projecten als dat van het Sui Gas.

Sui Gas is ook een illustratie van de wijze, waarop de C.D.F.C. samenwerkt met de I.B.R.D. Anders dan de laatste is de C.D.F.C. gemachtigd bij te dragen tot het aandelenkapitaal en ze vraagt geen overheidsgaranties; de deelneming van de C.D.F.C. in Sui Gas stelt de I.B.R.D. in staat om een lening te verschaffen, welke voldoende is gedekt door aandelenkapitaal, dat de statuten vereisen. Ten slotte is de Burmah Oil Company in staat om te voorzien in deskundige leiding en is het zeer waarschijnlijk, dat het project in betrekkelijk korte tijd lonend zal zijn.

Terwijl Sui Gas een Commonwealth-land minder afhankelijk zal maken van import door de verschaffing van een nieuwe inheemse brandstof, is de lening aan de Electricity Supply Commission of South Africa bedoeld om de betalingsbalanspositie van het sterlinggebied te verbeteren door grotere goudproductie in Zuid-Afrika. Om deze toeneming mogelijk te maken zal het noodzakelijk zijn meer electriciteit te leveren aan de Rand. Voor dit doel zal de lening worden gebruikt.

De South African Industrial Cellulose Corporation is een nieuwe maatschappij, welke zal worden opgericht door Courtaulds, Snia Viscosa (de Italiaanse rayoncombinatie), de Industrial Development Company of South Africa en de C.D.F.C. voor de fabricage van pulp uit de eucalyptus, geteeld in Natal. De pulp zal aan Courtaulds worden verkocht — wat een besparing betekent van import van buiten het sterlinggebied — en aan Snia Viscosa, wat een nieuwe export vormt van het sterlinggebied naar Italië.

Londen.

M. GÖTZ.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

Gedurende de verslagweek werd bekend gemaakt, dat op 8 Juli a.s. door het Ministerie van Financiën een inschrijving op schatkistpapier zal worden gehouden. Het toe te wijzen bedrag is nog niet bepaald; de storting moet op 16 Juli a.s. plaatsvinden. Aangeboden worden: twaalfmaandspromessen tegen een disconto van $\frac{5}{8}$ pCt, tweejaarsbiljetten tegen een rente van $1\frac{1}{16}$ pCt p.j. en vijfjaarsbiljetten tegen een rente van $1\frac{7}{8}$ pCt p.j.

De vorige maal, dat de Agent papier beschikbaar stelde, was op 15 April jl., toen papier van dezelfde termijnen als thans tegen dezelfde disconto-, resp. rentepercentages gedurende één dag over de toonbank werd verkocht.

De huidige stap is een der eerste in het kader van de sinds 19 Mei 1952 door het Ministerie van Financiën gevoerde actieve geldmarktpolitiek waarbij een verlaging van een of meerdere rentevergoedingen voor schatkistpapier achterwege blijft. Het is wellicht niet al te gewaagd hieruit te concluderen, dat met bovenstaande tarieven thans ook naar de mening der monetaire autoriteiten ongeveer het minimum niveau van de goedkoop-geldpolitiek ter geldmarkt is bereikt.

Het inschrijvingsstelsel werd reeds het vorig jaar enkele keren toegepast, nl. op 12 Mei en 9 Juli 1953. Op 12 Mei 1953 werden alleen promessen aangeboden; het ingeschreven bedrag was f 98 mln, de toewijzing 40 pCt. Op 9 Juli 1953 werd 1, 3 en 5 jaarspapier aangeboden. Mede ten gevolge van sterk majoreren, werd daarop toen voor niet minder dan f 874 mln ingeschreven; toegewezen werd 30 pCt. Bij laatstgenoemde inschrijving werd het geplaatste bedrag aan jaarspromessen in marktkringen op ca f 100 mln geschat; dit bedrag komt op 16 Juli a.s. te vervallen.

In verband met de aangekondigde inschrijving staakte De Nederlandsche Bank per 3 Juli de afgifte van 3 en 12 maandspromessen, die bij haar van 20 April 1954 af had opengestaan tegen disconto's van $\frac{3}{8}$ resp. $\frac{5}{8}$ pCt per jaar. Tussen 20 April en 3 Juli werd uit de portefeuille der Centrale Bank in totaal voor f 224 mln papier verkocht, waarvan alleen tussen 14 Juni en 3 Juli f 125 mln. De animo hiervoor werd dus pas de laatste tijd groot. Uit het bovenstaande volgt, dat de betekenis van de aangekondigde inschrijving voor geldgevers ligt bij de mogelijkheid om 2 en 5 jaarspapier te verkrijgen. De zwakke positie dezer beleggers wordt wel gekenschetst door het feit, dat zij thans reeds blij moeten zijn met de voor hen geopende beleggingsmogelijkheid zelve, ongeacht dus de lage rentevoet die het Rijk hiervoor belooft te vergoeden.

De kapitaalmarkt.

Op de aandelenmarkt onderging het koersniveau de afgelopen week wederom weinig verandering. In aanmerking nemend, dat in Wallstreet Dow Jones Industrials een recordhoogte voor de afgelopen 25 jaar bereikte, viel de buitenlandse vraag wat tegen. Mede in verband hiermede stond vermoedelijk, dat aandelen Koninklijke Olie — waarvoor thans officieel notering te New York is aangevraagd — hun koersstijging niet voortzetten. Rekening houdend met de betaalbaarstelling van 12 pCt dividend en de uitreiking van de bonus ad 20 pCt, correspondeerde de in onderstaand koersstaatje opgenomen „oude” koers per 25 Juni ad 523 nl. met een „nieuwe” koers van 426 pCt.

Werd de vorige week bericht, dat de Belgische Staat à $3\frac{3}{4}$ pCt f 100 mln op de Nederlandse kapitaalmarkt zal lenen, waarvan f 50 mln bij een publieke obligatie-emissie, thans werd bekend, dat de emissiekoers van laatstgenoemd deel 100 pCt zal bedragen. Gedurende de

verslagweek werd voorts gemeld, dat ook de International Bank for Reconstruction and Development (de „Wereldbank”) voornemens is, op de Nederlandse markt een obligatielening te plaatsen (naar verluidt f 30 mln à $3\frac{1}{2}$ pCt).

Een teken, dat momenteel niet alleen de beleggers uit dit alles tot de waarschijnlijkheid van enige rentestijging hier te lande concluderen, tot uiting komend in een, zij het geringe, koersafbrokkeling der staatsfondsen ter beurze, doch dat ook de emittenten met een dergelijke ontwikkeling rekening houden, kan wellicht worden gezien in de emissie van een $3\frac{1}{2}$ pCt converteerbare obligatielening door Van Berkel's Patent, groot f 3 mln à 100 pCt, waarmee deze onderneming haar toekomstige financiering bij voorbaat veilig wil stellen.

Aand. indexcijfers.	25 Juni 1954	2 Juli 1954
Algemeen	190,2	190,6
Industrie	270,0	271,8
Scheepvaart	177,6	174,6
Banken	153,8	156,8
Indon. aand.	63,6	64,0
Aandelen.		
A.K.U.	228 $\frac{1}{4}$	227 $\frac{1}{4}$
Philips	251 $\frac{1}{4}$	246 $\frac{1}{4}$
Unilever	350 $\frac{1}{2}$	343
H.A.L.	148 $\frac{1}{4}$	150
Amsterd. Rubber	85	82
H.V.A.	119	117 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	523	424*
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78 $\frac{7}{8}$	78 $\frac{7}{8}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	99 $\frac{15}{16}$	99 $\frac{9}{16}$
3 pCt Invest. cert.	100 $\frac{5}{16}$	100 $\frac{1}{16}$
3 pCt 1951	102 $\frac{1}{2}$	102 $\frac{1}{2}$
3 pCt Dollarlening	95 $\frac{1}{4}$	95 $\frac{3}{16}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	102 $\frac{1}{4}$	102
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	102 $\frac{3}{4}$	102 $\frac{11}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	102 $\frac{3}{4}$	102 $\frac{11}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Westl. Hyp. Bank	98 $\frac{1}{4}$	99

J. C. BREZET.

*) ex bonus ex dividend.

DE WIT'S TEXTIEL NIJVERHEID N.V.,

gevestigd te Helmond.

UITGIFTE

van

f 1.600.000.- gewone aandelen aan toonder

(desgewenst op naam),

in stukken van f 1000.- nominaal,

voor één vierde delende in de resultaten over het boekjaar 1953/1954 en ten volle delende in de resultaten over de volgende boekjaren.

De ondergetekenden berichten, dat zij de inschrijving op bovenvermelde aandelen, uitsluitend voor houders van preferente en gewone aandelen, openstellen op

VRIJDAG, 9 JULI 1954

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur

TOT DE KOERS VAN 100 pCt.

bij de kantoren van de ondergetekenden te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Breda en Helmond, voor zover aldaar gevestigd,

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 1 Juli 1954. Prospectussen en inschrijvingsformulieren zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

**DE TWENTSCHE BANK N.V.
VAN MIERLO EN ZOON N.V.**

**ROTTERDAMSCHER BANK N.V.
HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.
D. W. BRAND
VERMEER & CO.**

Amsterdam/Breda, 1 Juli 1954.

Bij Internationaal georiënteerde Bankinstelling te Amsterdam vacert de functie van

Chef van de Economische Afdeling

Sollicitatiebrieven van economen, welke in staat zijn tot en bij voorkeur ervaring hebben in het zelfstandig samenstellen van economische publicaties en het opbouwen van een documentatie-apparaat, zullen gaarne worden ingewacht bij Adv. Bur. De Bussy, Rokin 60, Amsterdam, onder no. WC. 4796.

N.V. Stoomweverij Nijverheid te Enschede

zoekt uitbreiding van haar staf met

TWEE MEDEWERKERS

- A.** De ene functie draagt het karakter van *secretariaatswerkzaamheden* en vraagt *juridisch-economisch* inzicht.
- B.** De andere functie vraagt *commercieel inzicht* en *exportervaring*.

Geadigden dienen bij voorkeur academisch gevormd te zijn, voorts de moderne talen te beheersen, omstreeks 30 jaar oud te zijn, over een goede stijl te beschikken en enige jaren bedrijfservaring te hebben.

Geboden wordt: een naar prestatie te belonen, interessante werkring, met groeimogelijkheden, waarbij eigen initiatief op prijs wordt gesteld. Uitvoerige, met de hand geschreven, sollicitaties, voorzien van recente pasfoto, worden gaarne vóór 1 Aug. ingewacht bij de Directie, onder het motto: Medewerker A resp. Medewerker B.

Voor

VRAAG OF AANBOD

op het gebied van
Kantoorbehoeften
Brandkasten
Machines
Apparaten
Fabrieks- en
Kantoorgebouwen
Industrieterreinen
enz. enz.

is een annonce in „Economisch-
Statistische Berichten” de meest
aangewezen weg.

KONINKRIJK BELGIË

**3³/₄ pCt. Buitenlandse Lening van 1954
groot f 100.000.000.-,
waarvan f 50.000.000.- in de vorm van
obligatiën wordt uitgegeven.**

Voor deze uitgifte is vergunning verleend door de Nederlandsche Bank onder Nr EZ 4332421 d.d. 1 Juli 1954.

Uitgifte van

f 50.000.000.- 3³/₄ pCt. Obligatiën

van bovengenoemde lening - waarvan reeds f 15.000.000.- obligatiën op inschrijvingsvoorwaarden zijn geplaatst - in stukken van f 1.000.- nominaal aan toonder.

De ondergetekende bericht, dat zij de inschrijving op de resterende f 35.000.000.- 3³/₄ pCt. obligatiën openstelt op

Maandag, 12 Juli 1954

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur,
te Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage en Maastricht bij

De Twentsche Bank N.V.

te Breda bij

Van Mierlo en Zoon N.V.

tot de koers van 100 pCt.,

op de voorwaarden van het prospectus d.d. 5 Juli 1954.

Prospectussen en inschrijvingsformulieren zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

Amsterdam, 5 Juli 1954.

N.V. v/h NIERSTRASZ

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

UITGIFTE VAN

Nominaal f 500.000.- gewone aandelen

ten volle delende in de winst over het
boekjaar 1954 en volgende jaren

TEGEN DE KOERS VAN 105%

De inschrijving op bovengenoemde aandelen wordt
uitsluitend voor de houders van gewone aandelen
opengesteld op

WOENSDAG, 14 JULI 1954

van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 uur,
ten kantore van

de Heren R. MEES & ZONEN te ROTTERDAM
en 's-GRAVENHAGE

de Heren BEELS & Co - DE CLERCQ & BOON
HARTSINCK te AMSTERDAM,

op de voorwaarden van het prospectus dd. 2 Juli 1954.

Prospectussen en inschrijvingsbiljetten benevens,
tot een beperkt aantal, exemplaren van het laatste jaarverslag
en de statuten, zijn bij de inschrijvingskantoren verkrijgbaar.

Rotterdam, 2 Juli 1954

R. MEES & ZONEN

vacatures

Bij het Centraal Bureau voor de Statistiek
kunnen worden geplaatst:

A. Medewerkers

in het bezit van doctoraal economie. Aanstelling in de
rang van adjunct-referendaris.

B. Medewerker

die moet beschikken over ervaring op het gebied van
geld-, credit- en bankwezen. Vereist: doctoraal econo-
mie. Aanstelling kan geschieden in de rang van adjunct-
accountant. Soll. onder motor VD/Cebus (A of B) 51
(in linker bovenhoek env. en brief) aan de Centrale
Personeelsdienst, Bezuidenhout 15, Den Haag.

N.V. Koninklijke Nederlandsche Petroleum

Maatschappij

gevestigd te 's-Gravenhage

★

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders van
16 Juni 1954 heeft haar goedkeuring gehecht aan de
voorgestelde statutenwijzigingen, welke op 28 Juni j.l.
van kracht zijn geworden en welke o.m. betreffen de
uitgifte van aandelen op naam van f. 50,- nominaal, tot
een maximum aantal van 15.000.000. De bewijzen van
deze aandelen, uit te reiken voor aantallen van 100 en
van minder dan 100 aandelen, zullen in eerste instantie
slechts worden uitgereikt door de Gemachtigden voor
de Overdrachten (zgn. Transfer Agents) in Amsterdam
en New York, die tevens gemachtigd zijn tot de over-
schrijving van de desbetreffende aandelen. De Neder-
landsche Handel-Maatschappij, N.V. te Amsterdam is
aangesteld tot Gemachtigde voor de Overdrachten in
Nederland voor de aandelen op naam van f. 50,- welke
ingeschreven zijn in het Nederlandse register dezer aan-
delen, terwijl The Chase National Bank of the City of
New York te New York is aangesteld als Transfer Agent
in de Verenigde Staten voor de aandelen op naam van
f. 50,-, ingeschreven in het Amerikaanse register dezer
aandelen.

Bewijzen van aandeel van f. 50,- kunnen van 30 Juni af
zonder kosten worden verkregen van de Gemachtigden
voor de Overdrachten door omwisseling van bewijzen
van aandeel aan toonder van f. 1.000,- en f. 100,- nominaal.
Bewijzen van aandeel op naam van f. 50,- kunnen door tus-
senkomst van deze Gemachtigden worden omgewisseld in
bewijzen van aandeel aan toonder van f. 1.000,- en
f. 100,- tegen vergoeding van kosten.

In aansluiting aan de bekendmaking van 17 Juni 1954
wordt medegedeeld, dat eveneens van 30 Juni af de be-
wijzen van aandeel op naam van f. 50,- mede kunnen wor-
den verkregen door inlevering bij de in genoemde bekend-
making vermelde bankinstellingen van dividendbewijzen
No. 105 van aandelen aan toonder van f. 1.000,- en f. 100,-
dan wel van scrips welke elk recht geven op een uitkering
van 20% in aandelen.

Houders van bewijzen van aandeel aan toonder van
f. 1.000,- en f. 100,-, welke deze wensen om te wisse-
len in Nederlandse bewijzen van aandeel op naam van
f. 50,-, dienen hun bewijzen van aandeel, voorzien van
de nog niet betaalbaar gestelde dividendbewijzen en
talon in te leveren bij de Nederlandsche Handel-Maats-
chappij, N.V., Vijzelstraat 32, Amsterdam-C., vergezeld
van een schriftelijk verzoek ter zake van deze omwisse-
ling. Formulieren, benodigd voor deze omwisseling, zijn
aldaar verkrijgbaar. Voor niet-ingezetenen van Neder-
land is een overeenkomstige mogelijkheid tot omwisseling
opgesteld bij de Amerikaanse Transfer Agent.

Voor de Nederlandse bewijzen van aandeel op naam
van f. 50,- zal notering worden aangevraagd op de beurzen
van Amsterdam en Rotterdam voor een nominaal bedrag
dat voorschijns gesteld is op f. 75.000.000,-, terwijl voor
de Amerikaanse bewijzen van aandeel op naam van f. 50,-
notering is aangevraagd op de New York Stock Exchange.

's-Gravenhage, 30 Juni 1954